

דוגמא

טור בית יוסף

שיח מרן

ביאורים ועיונים
בדברי מרן הבית יוסף

אורח חיים
קסו - רא

שלחן ערוך השלם
מאמר מרדכי | משנה ברורה

בית יוסף
ספרא

אורו של הבית יוסף מופץ בצורה שלא היתה מעולם:
מכון 'בית יוסף ספרא' בראשותו של הגאב"ד הגאון הרב שלמה חנניה שליט"א
מציג את המפעל המקיף והגדול בהיסטוריה של ביאורים ועיונים בדברי מרן הבית יוסף

לאסוקי לומד'ס אליבא דהלכתא

| מרדכי שיינר |

אשר ברגע אחד 'נזרק' כפשוטו ממש מהיכלי הישיבות החמימות, מסגנון הלימוד הישיבתי המוכר והחמים, אל היכלי הכוללים הגועשים ורועשים בלימוד ההלכה והם אינם יודעים איך להתאקלם כראוי, זה הפך להיות הסוד הגלוי. אלפי בחורים אינם מוצאים את ידיהם ואת רגליהם, לא בהבנה ולא בהכרת המערכת המסודרת של כיצד ניגשים אל לימוד ההלכה, היכן מתחילים והיכן לשים דגש!

אבל ב"ה! בס"ד מרובה בדיוק לתוך הוואקום הזה נכנסו ביתר שאת וביתר עוז כדי לבצע את מלאכת הקודש.

כדי להבין לעומק את מהות המפעל אשר נטל על שכמו הגאון שליט"א, נכנסו לעובי הקורה והגשנו בפניו את שאלות הציבור והרי הם לפניכם כפי אשר קיבלנום מפי הרב.

מנחם שלמה נכנס בצעדים מהוססים אל היכל הכולל. ההיכל מלא מפה לפה, קול שאון לימוד התורה נשמע ברמה. החברותא מקבל את פניו בחיוך חם, שיחה קצרה מתפתחת ביניהם, שיחת קבלה חמה, החברותא מברר היכן הוא למד, מתעניין על בחירתו לגשת ללימודי הלכה ויחד הם צוללים לעומק הסוגיא.

שבוע חולף לו ביעף, חודש, חודשיים. אך במקום לפרוח הופך מנחם שלמה ל'שבר כלי'. מנחם שלמה שהיה ה'שפיץ' בישיבה, שבכל חבורה, בכל דיון תורני הוא היה ה'מבריק' שבחבורה, וכעת? ההיפך הגמור. ההבנה ממנו והלאה. מכריו הקרובים והרחוקים אשר הכירו את הסגנון החזק לא הבינו מה קרה לו.

אבל אני יודע מה קרה לו! אומר לנו הגאב"ד רבי שלמה חנניה שליט"א בשיחה אשר קיימנו איתו לרגל צאת הכרך הראשון במפעל האדיר והנדיר.

מה שקרה לו קורה לאלפי בחורים מישיבות גדולות

ראשית לכל מה גרם לכם להכנס למפעל הענק הזה, אשר דורש יגיעה וטורח, דמים מרובים תרתי משמע?

לעומק, כדי לדמות מילתא למילתא, על הלומד לזקק את הבנתו בכל מהלך הסוגיא מרישא ועד גמירא, והפסיקה מתוך ספרי הקיצורים והמסקנות, יצא שכרה בהפסדה.

תורת הבנת העיון כפי שקניתי אצל רבותי בבית מדרשנו הינה לשאול על עיקרי הדינים על מנת להבין מהו לב הענין ועיקר הסוגיא, ולהגיע ע"ז להבנות ומערכות חדשות, ואח"כ לדייק אמיתותם גם מדברי הראשונים.

ובדיוק זהו מטרת המפעל האדיר שלקחתי על כתפי.

זכיתי ב"ה לצקת מים על ידי הגאונים הגדולים הגר"ח שמולביץ והגר"נ פרצוביץ זצ"ל, וכן אצל מורי ורבי דודי הגר"צ אבא שאול זצ"ל, את דרך הלימוד וההעמקה ואת דקות ההבנה קיבלתי בבית מדרשם.

ישנו אי דיוק בהבנת סדר לימודם, בעוד חלק גדול מהלומדים חושבים שאין קשר בין פלפול ועיון ללימוד ההלכה, והמרחק ביניהם הוא כרחוק מזרח ממערב, כיוון שלימוד ההלכה הוא 'פסק' וניתן כביכול ללמוד את זה מתוך ספרי קיצורים המפורסמים כתבל, אך טעות היא בידם. כדי להבין הלכה ולדעת

המטרה הראשונה היא להביא את ציבור הלומדים להבנת עומק עיונו ע"י העמקה בדרך שיחתו של מרן הב"י.

ולצידו המטרה השניה להרגיל את ציבור הלומדים שהיו רגילים ללמוד בישיבה בעיון רב וחשקה נפשם באופן הלימוד הזה אך שהלימוד יקבל משנה תוקף לא רק בתורת הפלפול אלא שיהפוך להיות אליכא דהלכתא, להתבונן ביסוד הדינים ובהבנתם באותה הדרך ובאותם כלים שקנו ועמלו בהם בישיבות הקדושות.

מה בעצם חידשתם? הרי ספר
הבית יוסף רובו מבוסס על דברי
הראשונים, מצטט את דברי רש"י,
הרמב"ם ושאר פוסקים ובחלק
מהפעמים מוסיף ממש מילים קצרות
לקישור הדברים?

השאלה הזאת היא גוף הענין שבעבורו יצאנו
לדרך, הספר בית יוסף הוא לא אוסף של ציטוטים. מי
שחושב כך לא דרך על מפתח הבנת מטרתו של הבית
יוסף, ובדיוק משום כך קראנו למפעל 'שיח מרן'.
מפני שגם 'דרך שיחתו' של מרן הב"י צריכה לימוד!
הרבה למדנו רק מהתבוננות באופן שסידר בחיבורו
את דברי הראשונים. בהעמקה בדבריו שמים לב
שכאשר פעמים והקדים את דברי אחרוני הראשונים
לפני דברי הראשונים הקדמונים כל זאת בכוונה
גמורה ולא כבדרך אגב, כי כל דבריו מדודים. כאשר
הוא מוסיף הערה ולפעמים זו יכולה להיות הערה של
כמה מילים, ויש לה משמעות עצומה בהבנת הסוגיא,
כשמתוך כך מתחדשים דברים רבים להלכה.

אסכם זאת במילים קצרות, למפעל הזה יש שני
מטרות מרכזיות, שאחת צועדת יד ביד עם השניה.

המטרה הראשונה היא להביא את ציבור הלומדים
להבנת עומק עיונו ע"י העמקה בדרך שיחתו של מרן
הב"י.

דוגמה מאוד מרכזית מהחידוש
שנמצא בספר הוא "בדרך
הבנת שיחתו של הב"י,
כשמביא מדברי הראשונים
ומוסיף או משמיט אפילו מילה
א' שכוונתו להבנה חדשה
בסוגיא. ועיין בסי' קע"ח
ביאורים ט"ו וט"ז".

ישנם כיום ספרי פסק רבים, ספרי קיצורים אשר עיינו ועסקו שנים רבות בנושאים רבים ומגוונים והוציאו את ספריהם, מה הייחודיות של המפעל הזה?

מכיר את פרטי הסוגיא לעומק, וכאשר הוא מתחיל להתעמק בלימוד יסודות הסוגיא על פי הבית יוסף, הרי הוא מגלה שהבנתו היתה מוטעית, שכן מילה אחת לפעמים משנה את התמונה כולה. הרי לך שלא רק שאי אפשר לפסוק כשלא מכירים את הסוגיא, אלא שגם לפעמים זה יכול להגיע לרמה של 'טעה בדבר משנה'.

ברור הדבר כי כאשר עולה נידון ושאלה ספציפית, אתה יכול לפתוח את ספרי השו"ת הרבים, את ספרי הקיצור, לבדוק ולעיין ולראות מה הם פסקו, אבל אם דרך הלימוד הינה בצורה כזו, הרי שאכן תדע מה פוסק פלוני פסק, ומה 'פוסק אלמוני פסק',

אך אליה וקוץ בה, שהרי לעולם לא תדע 'מדוע' הוא פסק ככה, וחמור מזה, פעמים שהמעין אינו

מעיון בכרך אני מגלה שישנם ספרים נוספים שצורפו למהדורה, האם יש לזה סיבה מיוחדת?

ג. כדי להקל על הלומדים עימדנו את השור בעימוד מאיר עינים כשדברי הב"ח הובאו תחת דברי השור ולא במקביל להב"י, כראוי לספר שבעיקרו עוסק בהבנת דברי הבית יוסף.

כשחשיבות מיוחדת ראינו לעימוד מאיר עינים לאור דבריו הידועים של הגרעק"א זללה"ה שצריך שיהיה הספר מאיר עינים ונוח לעיון.

וב"ה שהמהדורה היתה לנגד עיניו של רשכבה"ג הגאון האדיר רבי חיים קנייבסקי אשר שיבח את העוסקים במלאכת הקודש ונתן את הסכמתו לעמד את השור בצורה הזו.

וב"ה שהמהדורה היתה לנגד עיניו של רשכבה"ג הגאון האדיר רבי חיים קנייבסקי אשר שיבח את העוסקים במלאכת הקודש ונתן את הסכמתו לעמד את השור בצורה הזו.

כשיצאנו לדרך עם הפרויקט הזה, יצאנו מתוך נקודת הנחה שאנחנו צריכים לעסוק תחילה בנושאים בהם עוסקים אברכי הכוללים, בעז"ה כאשר נסיים את החלק הנלמד בדרך קבע בהיכלי הכוללים נוכל לעבור לשאר חלקי התורה, ועל כן ראינו צורך שכאשר אברך ניגש ללימוד ענין מסוים יהא הדבר כשולחן ערוך לפניו, מראשוני הראשונים המובאים בבית יוסף, ועד ה'משנה ברורה' אשר פסקו התקבלו ברוב חדוותא בתפוצות ישראל.

על כן ראינו לנכון לסדר את הספר בצורה הבאה:

א. הדפסנו את דברי השור ודברי הבית יוסף באותיות מאירות עיניים כראוי וכיאות.

ב. עימוד מפואר, ניקוד על ידי מנקדים מומחים, פתיחת ר"ת, הוספת מקורות בדברי השור ודברי הבית יוסף להקלת העיון והדקדוק בדברי מרן הקדושים.

ד. ספר המפתח - ציון

גדולי האחרונים אשר נשאו ונתנו בדברי הב"י ובהם המג"א, הט"ז, הגר"א, הרעק"א, פרמ"ג, מחצית השקל, מאמר מרדכי, לבוש, אליה רבא, מור וקציעה, כנסת הגדולה, החיד"א, נהר שלום, מגן גיבורים, משנה ברורה, נחלת צבי.

ה. הדפסת ספר "מאמר מרדכי" לרבינו מרדכי כרמי זלה"ה בעימוד חדש ובאותיות מאירות עיניים, ספר זה הוא ספר יסוד לכל הלומד את דברי מרן הבית יוסף ולכן ראינו צורך מיוחד להדפיסו מחדש, ובעיקר משום שאופן הלימוד בחיבורנו "שיח מרן" קרוב לדרך לימודו העמוק והמחודש. המהדורה כאן נדפסה באדיבותו של הרב יהודה חטאב שליט"א.

ו. הדפסת חשו"ע השלם במהדורה המפוארת ו. הדפסת חשו"ע השלם במהדורה המפוארת

מה הכרך הבא שעומד לצאת לאור?

וכאן המקום להוקיר את הנדיב אוהב התורה ולומדיה האדון אלברטו (אברהם) ספרא הי"ו ולהודות לו על אשר נרתם בכל כוחו ומאודו להקים את המפעל האדיר הזה של מכון "בית יוסף ספרא" ע"ש אביו הנדיב המפורסם האדון יוסף ספרא ז"ל הקב"ה ישלם שכרו ויברך אותו ואת משפחתו בברכות טוב ברוחניות ובגשמיות. כמו"כ אנו חייבים שלמי תודה לחרב רבי מיכאל כהן שליט"א שעומד תדיר לימיננו תהי משכורתו שלמה מעם ה'.

ב"ה זכינו והכרך הראשון ראה אור לאחר השקעה מרובה וגיעה עצומה, זו לא היתה מלאכה קלה, ובפרט שהכרך הראשון הוא הכרך שמתווה את הדרך והסגנון לכל הכרכים הבאים אחריו, על כן כולנו תקווה שהכרך שיצא כעת על הלכות סעודה וברכהמ"ז, יתקבל באהבה בחצרות בית ה', ובעז"ה נוכל לברך על המוגמר בהוצאת כרכים נוספים והשלמת והקפת כל ברכת הפירות, ונוכל להמשיך להלכות שבת, יורה דעה בהלכות איסור והיתר ולמעלה בקודש.

♦ גדולי ישראל בשבח המפעל המיוחד ♦

**"זה חידוש בעולם
ההלכה אשר מביא
להבנת הבסוגיא
לעומקה"**

הגאון הגדול רבי דוב לנדו שליט"א

**"זהו ספר נצרך מאוד
בהבנת דברי הבית
יוסף, חיבור שנערך
ונכתב ע"י אדם גדול"**

הגאון הגדול רבי משה צדקה שליט"א

**מרן עיין בספר ונתן
הסכמתו למפעל
האדיר ובירך ברכת
"ברכה והצלחה"**

מרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל

קעח

פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן.

[א] שנה מקומו ואמר קח חזר למקומו הראשון אם צריך לחזור ולברך [ב] אבל במורחה של תאנה וקא לאכל במענה צריך לחזור ולברך: [א] הנה אוכל וקראי חבדו לדבר עמו וצא לו לפתח וסור אם צריך לחזור ולברך: [ב] אם מקור לשונות מקומו כשהיה שם זקן או חולה: אי בעינן דנקא הניס זקן או חולה או אפלו גלר וקראי: [ד] מי ששנה מקומו ויש לו מאותו סמין לאכל במקום השני וכן הולכי דברים האוכלים דרך חלוקין: [ז] לשון בתוך הסעודה לא קני הפסק:

א (א) ב (א) בני חבורה שהיו מסבין ויצאו ממסבתן וכו'.

הפסק ערבי פסחים (פסחים קא): אסיקנא דשני מקום צריך לברך, ותיב רב אידי בר אבין קמיה דרב חסדא ותיב רב חסדא וקאמר משמיה דרב הונא הא דאמרת שני מקום צריך לברך לא שנו

אלא מבית לביית אבל במקום למקום לא אמר ליה רב אידי בר אבין הכי תניא במתניתא דבר הינך כנותף ותו ותיב רב חסדא וקאמר משמיה דנפשיה הא דאמרת שני מקום צריך לברך לא אמרן אלא בדברים שאינם טעונים ברכה לאחריהם במקום אבל דברים הטעונים ברכה לאחריהם במקום אין צריך לברך מאי טעמא לקיבעא קמא הדר ורב ששת אמר אחד זה ואחד זה צריך לברך מיתבי בני חבורה שהיו מסבין לשותות ועקרו רגליהם לצאת לקראת חתן או לקראת פלה כשהם יוצאים אין טעונים ברכה למפרע וכשהם חוזרים אין טעונים ברכה לכתחלה במה דברים אמורים שהניחו שם זקן או חולה אבל אם לא הניחו שם זקן או חולה כשהם יוצאים טעונים ברכה למפרע וכשהם חוזרים ברכה לכתחלה מדקתני

בית יוסף

צקרו מכלל דבדברים הטעונים ברכה לאחריהם במקום צסקינו וטעמא דהניחו שם זקן או חולה הא לאו הכי כשהם יוצאים טעונים ברכה למפרע וכשהם חוזרים טעונים ברכה לכתחלה קשיא לרב חסדא אמר רב נחמן [בר יצחק] מאן תנא עקירות רבי יהודה היא

סימן קעח

פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן.

[א] שני מקום איתא מצריך ברכה: [ח] מה הם דברים הטעונים ברכה לאחריהם במקום: [ז] העומד מאמצע הסעודה להתפלל אם צריך ליטול ידיו ולברך המוציא:

א [א] (א) בני חבורה שהיו מסבין ויצאו ממסבתן לבית הכנסת או לבית המדרש, אם הסבו על דברים שאין טעונים ברכה לאחריהם במקומן מיד כששנו מקומן

דדברים שאינם טעונים ברכה לאחריהם במקום, כיון דעמד ונהלף למקום אחר עמידתו היא גמר סעודתו ונהפ סעודה אחריתא היא וצריך לברך בתחלה, אבל דברים הטעונים ברכה לאחריהם במקום, הואיל ולא ברח אחריהם ועמד לילף למקום אחר לסעד על [דעת] קביעות הראשון הלא לברך ברכה אחת על שתיקה ולפניהם נמי אין צריך לחזור ולברך. והרא"ש (סי' ו) כתבא לקיבעיה קמא הדר כלומר כיון שאם לא היה אוכל כאן היה צריך לחזור למקומו ולברך הוי כאלו צדין הוא במקומו וגומר סעודתו כאן ומברך כאן ברכת המזון: וכתב הר"ן (כ' ד"ה אבל מפנה) דשני מקום דאמרינן צריך לברך הנינו בין שהלך למקום אחר ולא חזר למקומו בין שהלך וסור למקומו שני מקום מיקרי וצריך לברך, ומוכח לה (כ' ד"ה ושעמא) מדקתני אבל [לא]

בית חדש

חולה אף לרב ששת אין צריך לברך דכיון דהניחו שם אדם לא נעקר קביעותו הראשון. ומייתי בגמרא ברייתא דהוי מסובין לשתות ועקרו רגליהן לצאת לקראת חתן וכו' דהוי סייעתא לרב ששת ותיובתא לרב חסדא ורב נחמן בר יצחק משני דההיא רבי יהודה היא ומייתי ברייתא אחריתא דהוי מסובין ועקרו רגליהם לילך לבית הכנסת או לבית המדרש דפליגי רבנן עליה דרבי יהודה וסבירא להו דבדברים שטעונים ברכה לאחריהם במקומן אפילו לא הניחו שם] אדם אין צריך לברך וברב חסדא ומייתי בגמרא עוד ברייתא דתניא כוותיה דרב חסדא ולפי שרבינו כתב

פרישה

קעח [א] בני חבורה וכו'. יסוד אלו הדינים הוא בפרק ערבי פסחים דף ק"א ותיב רב חסדא וקאמר משמיה דרב הונא הא דאמרת שני מקום צריך לברך לא שנו אלא מבית לביית אבל במקום למקום לא ומשמיה דנפשיה אמר רב חסדא הא דאמרת שני מקום צריך לברך לא אמרן אלא בדברים שאינם טעונים ברכה לאחריהם במקומן אבל דברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומן אין צריך לברך מאי טעמא לקיבעא קמא הדר ורב ששת אמר אחד זה ואחד זה צריך לברך מיתבי בני חבורה שהיו מסובים לשתות ועקרו רגליהם לצאת לקראת חתן או לקראת כלה כשהם יוצאים אין טעונים ברכה למפרע וכשהם חוזרים אין טעונים ברכה לכתחלה במה דברים אמורים

פרישה

קעח (א) בני חבורה שהיו מסובים ויצאו ממסבתן לבית הכנסת או לבית המדרש וכו'. כבר כתבתי בדרישה לשון הגמרא ורבינו [העתיק] לשון הברייתא השניה ולא לשון הברייתא הראשונה משום שרבינו פסק כרב חסדא ורב חסדא בברייתא זו כרבנן דפליגי ארבי יהודה וסידר על לשון אותה ברייתא דין דברים שאינם טעונים ברכה במקומן אף על גב שאינו נזכר בברייתא וגם כתב אם רוצים לאכול שם ואין דרך העולם לילך לאכול בבית הכנסת או בבית המדרש מכל מקום סירכא לישנא דברייתא בתרא נקט וסידר עליו הדין אליבא דהלכתא לסברת הרא"ש: ומה שכתב לאכול שם לא דוקא אלא הוא הדין אפילו אם לא אכל שם וחזר למקומו לאכול צריך

שיח מרן

השני דאכילה חשובה היא ואינה נפסקת, או שהדברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומם גורם להחשיב אותו כקבוע ב'מקום' הראשון וממילא יציאתו אינה חשובה הפסק ולעולם נחשב כאילו הוא במקומו הראשון, דרש"י ס"ל שהקביעות היא ב'אכילה' ואכילתו במקום השני הוא המשך אכילתו הראשונה וכמו שמדויק בלשונו 'ועל דעת קביעות הראשון הלא' [ונדבריו מפורשים יותר במדרכי שכתב 'שהרי גומר סעודתו הוא ולא הוי כסעודה אחרת'] והנינו שהאכילה בדברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומם חשובה וקבועה ונמשכת למקום השני, ואילו הרא"ש ס"ל דהקביעות היא ב'מקום' והאדם נשאר קבוע במקומו הראשון וכמו שמדויק בלשונו 'וכאילו עדיין הוא במקומו'. ולכאורה נפק"מ באופן שאכל במקומו הראשון פחות מכזית פת ולא נתחייב בברכה אחרונה, דלרש"י דס"ל שבדברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומם 'אכילה'

המאכל, אין כוונתו שמתעם זה ממש בהמ"ז פוטרנו, אלא באמת מה שנפטר בהמ"ז הוא מכת סברת הרשב"א דמתוך שקבע עצמו לאכילה קבע עצמו לשתיה והדר דינא שצריך לברך עליו שלש ברכות, ומה שכתב שטעם הפטור הוא משום שהיין מגרר תאוות המאכל, כוונתו לומר רק שמתעם זה שייכת שתיה זו לסעודה, ואז מהני סברת הרשב"א שכוין שקבע עצמו לאכילה קבע עצמו לשתיה וכו'.

קעח [א] מדלא כתב הב"י וכו"כ הרא"ש: אלא 'והרא"ש כתב' משמע דס"ל דרש"י [הוא הרשב"ם שלפנינו] והרא"ש פליגי, וצריך ביאור במאי פליגי, והנראה לבאר שנחלקו בביאור דברי הגמ' 'לקיבעיה קמא הדר', האם הדברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומם גורם שלא נפסקה קביעות 'האכילה' ונמשכת אכילתו אף במקום השני ואף שיצא ממקומו לגמרי הברכה חלה גם על המקום

בית יוסף

שהניחו שם זקן או חולה וכו' אלא דאפילו חזר למקומו הראשון שני מקום מיקרי, וכן הם דברי הרמב"ם בפ"ד [מגל' ברכות ה"ג]. וכתב הר"ף (כ:) וקאמרי רבנן דהלכתא כרב ששת דתנא כוותיה ואף על גב דשני רב נחמן בר יצחק לא סמכינן אשינויא, והרא"ש

מחדר לחדר אם רוצין לאכל שם צריכין לברך ברכה ראשונה על מה שרוצים לאכל,

ברכת המזון על מה שאכל תדע לך דאי בכל שעה צריכין ברכה למפרע מה צריך לומר היבא שברכו למפרע דאם באו אחר כך לאכל שצריכין ברכה לכתחלה אלא ודאי הא דקאמר טעונים ברכה למפרע אינה חובה אלא עצה טובה קא משמע לן, ולהכי קאמר אם לא ברכו למפרע כשיצאו כשהם חוזרים טעונים ברכה לכתחלה משום דהסח דעת אכל אין טעונים ברכה למפרע והא דתנא בתוספתא דברכות (פ"ד ה"ח) בעל הבית שהיה מיסב ואוכל קראו חברו לדבר עמו אין צריך לברך למפרע הפליג צריך לברך למפרע ויטחזור מברך לכתחלה לאו כשחזר קאמר דמברך למפרע והפליג דקאמר היינו כשקראו להפליג ועצה טובה קא משמע לן דפרפרשית וביקמא פ"ג (ו) תנא דבר עם חברו והפליג טעון נטילת ידים ומשמע דהוא הדין ברכת המוציא אכל ברכת המזון לא קתני דצריך ההיא איירי כשלא

בית חדש

והרא"ש (סימן ו) דאף בדברים שאין טעונים ברכה לאחרים במקומן אין צריך לברך אלא ברכה ראשונה אבל אין צריך לברך ברכה אחרונה על מה שאכלו דלא כמו שכתב הרמב"ם ריש פ"ד (מהל' ברכות ה"ג) דשינוי מקום חמיר טפי מהיסח הדעת וגומר דצריך לברך ברכה אחרונה למפרע על מה שאכלו וחזר ומברך ברכה ראשונה על מה שצריך לאכול וכן פסק הסמ"ג בהלכות ברכות (סוף דף ק"א) ולכן נקט רבינו הר"ף ברייתא דיצאו לילך לבית הכנסת או לבית המדרש לרבותא דאף על פי שהפסיקו בתפילה לא אמרינן צלוי ומכיל בהדרי לא אפשר וצריך לברך ברכה אחרונה על מה שאכל כבר אלא אין צריך לברך ברכה אחרונה וכמו שכתב רבינו בסוף סימן זה ומוזה הטעם כתב רבינו מיד כשישנוי מקומן מחדר לחדר אם רוצין

דרישה

שהניחו שם זקן או חולה אבל אם לא הניחו שם זקן או חולה כשהן יוצאים טעונים ברכה למפרע וכשהן חוזרים טעונים ברכה לכתחלה וכו' ע"ש קשיא לרב חסדא אמר רב נחמן בר יצחק מאן תנא עקירות רבי יהודה היא דתניא חברים שהיו מסובים ועקרו רגליהם לילך לבית הכנסת או לבית המדרש כשהן יוצאין אין טעונין ברכה למפרע וכשהן חוזרין אין טעונין ברכה לכתחלה א"ר יהודה אימתי בומן שהניחו שם מקצת חברים אבל לא הניחו שם מקצת חברים כשהם יוצאים טעונין ברכה למפרע וכשהן חוזרין טעונין ברכה לכתחלה וכו' ע"ש קשיא פסק [וכרב חסדא] ומה שכתב [לר"ף] צריכין לברך אלא אם כן הניחו שם מקצת חברים שפסק [כרב ששת]. וכן מה שכתב רבינו חילוק של דברים שהיו ברכה לאחריהן במקומן הוא חילוק של רב חסדא: ודע שמי"ש טעונין ברכה למפרע התוספות (ד"ה כשהן) פירשוהו שהיא משום עצה טובה שמא יפליג וכן צ"ל להר"ף אף על פי שפוסק כרב ששת וכמו שהביא ב"י לשון הר"ף בהדיא [בריש] סימן קע"ט (ד"ה וי"ש) שהיחס הדעת אינו מצריך אלא ברכות

(שם) תמה עליו והקריע דהלכה כרב חסדא, וקבאורי להרמב"ם פ"ד מהלכות ברכות (כס"מ ה"ד) דחיתי הקבצתו וקנמתי פסק הר"ף ג': וכתב

עוד הרא"ש והא דאמרינן שני מקום צריך לברך היינו ברכה ראשונה להבא אכל ברכה אחרונה למפרע אין צריך לברך דשני מקום כהסח דעת ואמרינן בפרק כל הבשר (סלין פ"ו) גבי הסח דעת השמש מברך על כל פרוסה ופרוסה לפי שהסח דעתו ואינו יודע אם יתנו לו יותר הלכך צריך לברך ובפרק פסוי הדם (סלין פ"ו ס"ה) כתב דהסח דעת זקקו לברכה ראשונה אם רוצה לאכל או לשתות לפי שכבר נסתלקה ברכה ראשונה כשהסח דעתו מלאכל או לשתות אכל אין הסח הדעת מזיקו לברך על מה שאכל ושתה קדם שיאכל וישתה פעם אחרת דמאי נפקא מינה אם יאכל פעם אחרת ויברך ברכת המזון על ב' סעודות דלא מצינו שיש חשש הפסק בין מעשה לברכה אחרונה ומה

בסמוך הכרעת הרא"ש כרשב"ם דהלכה כרב חסדא לכך הביא הר"ף ברייתא דעקרו רגליהם לילך לבית הכנסת או לבית המדרש דרבנן דפליגי בה ארבי יהודה סבירא להו כרב חסדא גם שינה וכתב ויצאו ממסבתם במקום ועקרו רגליהם משום דגמרא קאמרינן דמדתני עקרו משמע דבדברים שטעונין ברכה לאחרים במקומם קא עסקינן וכיון שרבינו בא לחלק השתא בין דברים שאין טעונין לדברים הטעונין היה צריך לשנות הלשון וכתב ויצאו ממסבתם לבית הכנסת או לבית המדרש אם הסיבו על דברים שאין טעונין וכו' וק"ל: ועוד נראה לי עיקר דהא דהביא רבינו הר"ף דעקרו לילך לבית הכנסת או לבית המדרש ולא הביא נמי הר"ף דעקרו לילך לקראת חתן או כלה הוא לפי שתופס עיקר כסברת התוספות (ק"א ע"ב ד"ה אלא)

פרישה

גם כן לברך וכן כתב הר"ף בהדיא והביאו הב"י ואפשר שרבינו נקט למלת שם לפי שרבינו פסק כרבנן דרבי יהודה שבריייתא הנוכרת בדרישה וכמו שכתבתי שרבינו נקט לשון של אותה ברייתא ובברייתא נקט דין דברים הצריכין ברכה לאחריהן במקומן שאין צריך לברך אפילו לא חזר למקומו אלא [אוחל] במקום שהלך לשם משום הכי סירכא דאותה ברייתא נקט:

שם מקצת חברים כשהם יוצאים טעונין ברכה למפרע וכשהן חוזרין טעונין ברכה לכתחלה מזה מבואר שמה שכתב רבינו שכתב אין צריך לברך שרבינו פסק [וכרב חסדא] ומה שכתב [לר"ף] צריכין לברך אלא אם כן הניחו שם מקצת חברים שפסק [כרב ששת]. וכן מה שכתב רבינו חילוק של דברים שהיו ברכה לאחריהן במקומן הוא חילוק של רב חסדא: ודע שמי"ש טעונין ברכה למפרע התוספות (ד"ה כשהן) פירשוהו שהיא משום עצה טובה שמא יפליג וכן צ"ל להר"ף אף על פי שפוסק כרב ששת וכמו שהביא ב"י לשון הר"ף בהדיא [בריש] סימן קע"ט (ד"ה וי"ש) שהיחס הדעת אינו מצריך אלא ברכות

שיח מרן

ברכה אחרונה או לא, דבא ללמדנו כהקדמה למחלוקת הרא"ש והרמב"ם, דלא מיבעי להרמב"ם ששינוי מקום נחשב הפסקה וסיוס האכילה [ולא רק היחס הדעת] וכמו שכתב (פ"ד ס"ה) 'הרי פסק אכילתו' [ענין הערה ד'] ולכן לא מהני חזרה למקומו הראשון שהרי כבר נפסקה הסעודה ואין יתקנה, אלא אף להרא"ש שהוא מדין היסח הדעת והיה מקום לומר שאם חזר [עכ"פ מיד] למקומו לא הסית דעתו ואינו צריך לחזור ולברך, קמ"ל דאינו כן, מפני שגם להרא"ש שינוי המקום הוא הפסק ולא דין היסח הדעת בלבד, ובוה דמודקדק לשון הרא"ש שכתב דשינוי מקום הוה 'בהיסח הדעת' בכו"ף הדמיון, כלומר דרך דמי להיסח הדעת אבל באמת עצם שינוי המקום הוה גם הפסק לענין זה שלא יתני חזרתו [אבל לא חשיב הפסק גמור לענין ברכה למפרע כהרמב"ם]. וכן מבואר בטור דדקדק לכתוב 'חשוב כמו היסח הדעת' ולא היסח הדעת ממש [וענין במילואים כביאור מחלוקת הר"ף והראב"ד].

ג] לכאורה אינו מובן מדוע הפנה הב"י לדבריו שבכסף משנה ולא כתב כאן מדוע הכריע כהר"ף, וכדרכו בחיבורו בית יוסף בכל מקום. ואולי יש לומר שכיין שהכריעו כהר"ף ולא כהרא"ש היא מחמת דבר שהוא מחוץ לסוגיא של שינוי מקום [דהיינו מכללי התלמוד אם רבי יהודה לפרש בא או לחלוק בא, כמבואר בדבריו בכסף משנה], לכן לא האריך בזה כאן והסתפק בציון לדבריו שבכסף משנה.

במקום השני הוא המשך האכילה הראשונה והברכה קיימא אף על האכילה במקום השני יש לומר שגם בפחות מכזית יש כאן המשך אכילה ואין צריך לברך שוב במקום השני, ואילו להרא"ש שהדברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומם גורם לקביעות ה'מקום' הראשון א"כ כל שלא אכל שיעור המחייבו בברכה אחרונה אינו קבוע שם. וכעין זה כתב האגרות משה, (או"ח ח"א ס"ו ק' ענף ב') אלא שיש להעיר על זה מדברי המג"א (ס"ו ר"י סוף סק"א) כתב שכל שלא אכל במקומו הראשון כזית פת חשיב כדברים שאינם טעונים ברכה לאחריהם במקומם ויצטרך לברך שוב במקום השני, ונראה מדבריו שכתב כן לכיוון [לכלומר גם לדעת רש"י], וא"כ דבריו אינם עולים בקנה אחד עם דברי האג"מ הגי'ל, וצ"ע. ומ"מ הביא הב"י דברי רש"י והרא"ש ללמדנו שיש ב' הבנות בדיון דברים הטעונים ברכה במקומם, ומכאן אפשר לפרש המחלוקת היסודית בסימן זה, הרא"ש והרמ"א עם הרמב"ם והשו"ע, האם פסקין כר"ח או כר"ש, והאם הניח חברים מהני לכ"ע, ויבואר לקמן בהערה י'.

ב] פסק כשיטת הר"ף דבשינה מקומו אע"פ שחזר למקומו הראשון צריך לברך, ודלא כהראב"ד ס"ל דמהני חזרתו. ונתחלק ביסוד סברת שינוי מקום, האם הוא היציאה מהמקום, או ההעדר היינו שאינו נמצא עוד במקומו [וענין במילואים]. והביא הב"י דין זה לפני שהביא מחלוקת הרא"ש והרמב"ם האם הלכה כר' חסדא או כר' ששת, והאם אמרינן בדשינוי מקום דצריך לברך גם

בית יוסף

ומשמע לרבנו דהינו דוקא מניית לנזות, וכן כתב הרמב"ם בפ"ד (ה"ה), וכן פרשו התוספות (ד"ה אבל) והרא"ש (סי' ה) גבי הא דאמר רב עזר (קא) ואפלו מאיגרא לארעא הנה מקדש דגריסין בקדיא אבל מפנה לפנה לא, וכן גורס הר"ן (כ. ד"ה פבור), ולאפוקי מרש"י שפרש

אבל אינן צריכין לברך ברכה אחרונה על מה שאכלו דשני מקום חשוב כמו הפסח הדעת והפסח הדעת מזיק ברכה ראשונה על מה שרוצה לאכל אבל למפרע על מה שאכל כבר לא, [א] אבל אם שנו מקומן

ממקום למקום מבית לעליו: וכתב הר"ן (ד"ה אבל) אבל מפנה לפנה לא נאף על גב דלעיל גבי אין קדוש אלא במקום סעודה מסקינן (שם) ואפלו מפנה לפנה הינו משום דקביעות סעודה לא הוי אלא במקום סעודה ממש שאין דרך בני אדם לקבוע סעודה בתוך כל הבית אבל גבי שתיית יין אין אדם מיוחד מקום מיוחד בבית לשתיית הלכך משמע דבפת ומיני דגן דאדם קובע באכילתן מקום מיוחד כל ששנהו אפלו מפנה לפנה צריך לברך עכ"ל. ודבר פשוט שדברים אלו אינם אלא לדעת הר"ן והרמב"ם שפוסקים כרב ששתיו דאלו פוסקים כרב חסדא אפלו מבית לבית נמי אינם צריכים לברך בדברים הטעונים ברכה לאחרים במקומם: גריסין בירושלמי פרק כיצד מברכין (ה"ה) אבל במזרחא של תאנה ובא לאכל במערבה צריך לחזור ולברך, וכתבו הרמב"ם בפ"ד (ה"ה). נאף על גב דמנזית לנזית לא הוי שני מקום שאני התם שכתלי הבית מקיפים לשתי

ידע מתחלה שהיה לו להפליג עכ"ל ד]. וכל אלו הדברים כתבו התוספות שם בפרק ערבי פסחים (קא: ד"ה פשהו), ובסוף הדברים כתבו ואין הלכה כאותם בריתות אלא אפלו ברכה לכתחלה [א"י] דקיימא לן כרב חסדא דאמר לקביעה קמא הדר ונהנה בריתות והיה תוספתא אתו כרבי יהודה עכ"ל. וכן היא סברת רשב"ם שכתב בפרק ערבי פסחים (קב: ד"ה ה"ג תניא) ה"ג תניא כוותיה דרב חסדא דברים שהיו מסבין לשתות יין וכו' ונהנה כרב חסדא דאמר דברים שטעונים ברכה לאחרים במקומם אין צריך לברך

ע"כ. וכן כתב המרדכי (לה ע"ג): ומעתה נתבאר דברי רבנו [ח] שמה שכתב אם הסבו על דברים שאין טעונים ברכה לאחרים במקומם מיד כששנו את מקומם וכו', הינו מאי דאסיקנא דשני מקום צריך לברך ואוקימנא בדברים שאינם טעונים ברכה לאחרים במקומם: ומ"ש אבל אין צריכין לברך ברכה אחרונה על מה שאכלו וכו'. כבר נתבאר שזה דעת הרא"ש והתוספות וגם נתבאר טעמם וראיתם על זה: ומ"ש אבל אם שנו מקומם בחדר אחד מנזית זו לנזית אחרת אין צריכין לברך. היינו מאי דאמר רב חסדא (פסחים קא:) משמיה דרב הונא לא שנו אלא מבית לבית אבל ממקום למקום לא,

בית חדש

בברייתא וכן כתב הר"ן להדיא אלא דעת רבינו להורות רבותא דאפילו אוכל במקום שני ולא חזר למקומו הראשון אפילו הכי אין צריך לברך אלא ברכה ראשונה אבל אין צריך לברך ברכה אחרונה על מה שאכלו כבר ואין צריך לומר היכא דחזרו למקומם דאין צריך לברך אלא ברכה ראשונה:

דרישה

לא הוי אלא במקום סעודה ממש שאין דרך בני אדם לקבוע סעודה בכל הבית אבל גבי שתיית יין אין אדם מיוחד מקום מיוחד בבית לשתיית, הילכך משמע דבפת ומיני דגן דאדם קובע באכילתן מקום מיוחד כל ששינהו אפילו מפנה לפנה צריך לברך עכ"ל: הב"י מביא הירושלמי דפרק כיצד מברכין אבל במזרחא של תאנה ובא לאכול במערבה צריך לחזור ולברך וכתבו

לאכול שם צריכין לברך ברכה ראשונה וכו' דקשיא טובא למה כתב אם רוצין לאכול שם הלא אפילו אינן רוצין לאכול שם אלא חוזרין למקומם הראשון וגומרין סעודתן במקומם הראשון צריכין לחזור ולברך ברכה ראשונה על מה שיאכלו דשינוי מקום דינו כהיסח הדעת דצריך לברך ברכה ראשונה אפילו חזר למקומו הראשון כמפורש

שלפניו ע"ש, מה שאין כן להרמב"ם שסבירא ליה שהוא דרך חיוב ודרך דין כמבואר בב"י שמביא לשונם כסמך זה ובסימן קע"ט (ק"ש ע"ב וד"ה והרמב"ם): [ב] אבל אם שינוי מקומן בחדר אחד מזוית זו לזוית אחרת אין צריך לברך. כתב הר"ן אף על גב דגבי אין קידוש אלא במקום סעודה מסקינן דאפילו מפנה לפנה [נמי לא] היינו טעמא משום דקביעות סעודה

שיח מרן

מקום, וכלשון השו"ע (סימן רע"א) אין קידוש אלא במקום סעודה, ובבית אחד מפנה לפנה חשוב מקום אחד, וא"כ לא היה השו"ע צריך להביא דין זה גם בסע' א' גבי היה אוכל וקרא חבירו וכו' אבל אם דבר עמו בתוך הבית אע"פ ששינה מקומו מפנה וכו' אלא כהרמב"ם שכתבו בסוף הדברים בה"ה דמפניה לפניה אין זה שינוי מקום, ועוד שהשו"ע הוסיף בסע' א' וכתב ואע"פ ששינה מקומו מפנה לפניה, ומשמע קצת דנחשב שינוי מקום, והיה לו לכתוב ואם ידבר עמו בפניה אחרת אי"צ ללברך, ומפני שאי"ז נחשב כשינוי מקום. והנראה לומר דלפי חילוקו של הר"ן נמצא גדר אחר בדין שינוי מקום, והוא שינוי מחמת קביעות דעתו, שהרי שינוי מקום מפנה לפניה אינו באמת שינוי מקום במציאות שהרי נמצא באותו חדר ורואה את מקומו הראשון, ועל כרחק מה שנחשב שינוי מקום הוא מכיון שקבע בדעתו בתחילה לאכול בפניה זו דוק. ולכן ס"ל להר"ן דזה דוקא בפת ומיני דגן "שאדם קובע בדעתו לאכול במקום מיוחד", אבל גבי יין וכדומה לא. ומעתה יש לומר שהגם שהב"י דחה את שיטת הר"ן וחידושו לגבי שינוי מקום מחמת קביעות דעתו מהלכה, מ"מ זה רק לענין בדיעבד אם כבר שינה מקומו מפנה לפניה, אבל לכתחילה ס"ל שצריך לחשוב לסברא זו [באכילה פת וכד']. ולכן בשו"ע סע' א' בהיה אוכל בבית זה דמשמע דמיירי באדם שקבע בדעתו לאכול במקום זה דוק ואח"כ שינה מקומו או שקראו חבירו [דמשמע שלא היה דעתו לצאת ממקומו רק שפתאום הוצרך לזה או שפתאום קראו חבירו], הוסיף השו"ע על דברי הרמב"ם שאם היה זה מפנה לפניה אע"פ ששינה מקומו אין צריך לברך שנית, והיינו שכתב זה בלשון דיעבד כדי שישתמע דלכתחילה יש להזהר בזה. משא"כ בסע' ב' דמייירי בחברים שהתיישבו בסתם במקום מסוים, בזה ס"ל להשו"ע שאפי' לכתחילה יכולים לשנות מקומם מפניה לפניה [דהיינו רק שינוי מקום במציאות ולא שינוי דעת] וכדמשמע מלשוננו "המשנה מקומו מפניה לפניה וכו'". ולפי זה יש מקום לבאר את דברי הרמב"ם בסע' א' שכתב שלכתחילה בעינן דעתו בבית אחד, ואפי'

[ד] אבל הרמב"ם (ברכות פ"ד ה"ג) סובר דשינוי מקום חייב לברך למפרע על מה שאכל. והמחלוקת היא בגדר הדין דשינוי מקום, דהרא"ש סובר שהוא רק כהיסח הדעת ואין בזה הפסקה וסוים הסעודה הראשונה ולכן חייב לברך רק ברכה ראשונה [ומה דאיתא בש"ס שהיוצאים טעונים ברכה למפרע על מה שאכלו ס"ל להרא"ש שהוא רק עצה טובה, אבל לעולם הברכה האחרונה עולה לשתי האכילות]. אבל הרמב"ם סובר דשינוי מקום הוא הפסקה וסוים הסעודה הקודמת לגמרי ולכן חייב לברך ברכה אחרונה למפרע על מה שאכל וממילא ברכה ראשונה על מה שרוצה לאכול (וכן משמע בלבוש סק"א). [ועיין במילואים הערה י"ג שהארכנו יותר].

[ח] יש לדקדק מה הוקשה לב"י בדברי הטור שכתב 'ומעתה נתבאר דברי רבינו, מה היה צריך ביאור. ונראה שדקדק בדברי הטור שהביא את דברי הברייתא [דבני חבורה] ודחבריהם [העמידה בדברים שאינם טעונים ברכה אחרים במקומם, והלא בגמרא מבואר להדיא דהברייתא איירי בדברים הטעונים ברכה אחרים במקומם] [מדקדקתי עקרו], וא"כ לא היה לו להביא את דברי הברייתא כלל אלא לכתוב 'מי שהיה אוכל ויצא ממקום אכילתו וכו'. ומבאר הב"י שהיה ניחא לטור להביא את תחילת לשון הברייתא, אמנם העמידה לפי מסקנתו שפסק כרב חסדא וכתרא"ש אביו בדברים שאינם טעונים ברכה אחרים במקומם.

[ו] מה דהביא הב"י את דברי הר"ן וחילוקו בין קביעות סעודה לשתיית יין, וכן לפי דבריו אלו, משמע שחושש לדעת הר"ן דמפניה לפניה חשוב שינוי מקום. ויש לתמוה שהרי בס"י רע"א הכריע כשיטת רוב הראשונים [הרמב"ם הרא"ש והתוס', והר"ף כפי שביארו הרב המגיד] דמפניה לפניה לא חשוב שינוי מקום ודלא כחילוקו של הר"ן. עוד יש לדקדק בדבריו בשו"ע כאן בסע' א' ובסע' ב', שהרי סעיפים אלו הם העתקת לשון הרמב"ם, אלא שהרמב"ם בפ"ד דברכות ה"ה כתב וכן אם וכו' שהמשנה מקומו מפניה לפניה בבית אחד אינו צריך לברך, והביאו השו"ע כאן בסע' ב', הרי שמפניה לפניה אינו נחשב שינוי

בית יוסף

ג וז"ל ארחות חיים (הל' ברכות אות יח) מי שהיה בפרדס או בגן ורוצה לאכל מפרות כל אילן ואילן ביון שפרך על אילן אחד אינו צריך לברך על האחרים דהני ליה כמפנה לפנה אבל מגן לגן ודאי צריך אפילו היו סמוכים זה לזה ואפילו אם היה דעתו לילך לשני ואפילו בגן אחד אם מתחלה לא היה דעתו לא לא אחד מברך והיינו שכתב הרמב"ם ביה אוכל במוצא של תאנה וכו' והנייה הראב"ד והוא שלא היה דעתו מתחלה לברך עכ"ל ח"א:

בחדר אחד מעוית זו לזוית אחרת אין צריכין לברך: ה ואם היתה מסבתן על דבר שצריך ברכה לאחריו במקומו דהינו לרשעים כל

א(ב) ו(ב) ומ"ש ואם היתה מסבתן על דבר שצריך ברכה לאחריו במקומו וכו' לרשעים אין צריכין לברך. היינו משום דרשעים (שם) כתב דתנאי קויתיה דרב חסדא דאמר אבל

בית חדש

בדבריים שאין טעונין ברכה לאחריהם צריך לברך ברכה ראשונה אפילו הניחו חברים ובדברים שטעונין אין צריך לברך לרב חסדא אפילו לא הניחו ונראה לפי עניות דעתי ליישב דעת הסמ"ג היא להורות דלדברי הכל אין התפלה חשובה הפסקה ועיקרה להצריכו לחזור ולברך ברכה ראשונה שהרי אף להך ברייתא דהניא כותיה דרב ששת בדבריים שטעונין ברכה לאחריהם במקומו ועקרו לילך לבית הכנסת אם לא הניחו שם חברים חוזר ומברך ברכה ראשונה לא משום דהתפלה חשובה הפסקה ועיקרה מקביעות הראשון צריך לברך שהרי כשהניחו חברים אין צריך

דרישה

הרמב"ם גם כן ועל זה כתב הב"י בדמקום שאין בו מחיצות כל שרואה מקומו הראשון לא הוי שינוי מקום ומוצא תאנה ומערכה שאני דכיון דתאנה מפסקת הווי להו שני מקומות. ובארחות חיים כתב מי שהיה בפרדס או בגן ורוצה לאכול מפירות כל אילן ואילן כיון שבידו על אילן אחד אין צריך לברך על האחרים והווי ליה כמפינה לפינה והווי לכאורה מנגד למה שכתבו הירושלמי והרמב"ם דאפילו באילן אחד צריך לחזור ולברך דמסתמא גם בנטיה יש אילנות מפסיקין. ונראה לע"ד דסבירא ליה לארחות חיים דהא דאמר בירושלמי אבל במזרחת של תאנה וכו' לאכול ברוח מערבי ודאי זה

הניחות הלכך חשיבי כמקום אחד מה שאין כן באוכל במוצא של תאנה וכו' למערכה שהתאנה במקום שאין בה מחצות היא, ולפי זה במקום שאין בו מחצות אפילו שני מקום כל דהו הוי שני ותאנה נקט אורחא דמילתא נקט ולא נדקא, ומיהו אפשר דבמקום שאין בו מחצות כל שרואה מקומו הראשון לא הוי שני מקום ומוצא תאנה ומערכה שאני דכיון דתאנה מפסקת הווי להו שני מקומות, ונה נראה יותר. וכתב הראב"ד על דברי הרמב"ם דכיון היה אוכל במוצא של תאנה וכו' והוא שלא היה דעתו מתחלה לברך, ונראה לי שדעת הראב"ד כדעת רבנו נסים שכתב רבנו בסימן רע"ג לענין קדוש ח"א:

ב ואם היתה מסיבתם על דבר שצריך ברכה לאחריו במקומו וכו'. כבר נתבאר דפלוטגא דרב חסדא ורב ששת הוא ורשב"ם פסק כרב חסדא והרי"ף פסק כרב ששת והרא"ש הכריע כרשב"ם והשיג על הרי"ף וכן כתב סמ"ג (עשין כ"ז, ק"ב ע"א) שכן תופסין רבותינו שבצרפת עיקר אלא דאיכא תלמוד על מה שכתב בסמ"ג אחר כך וז"ל עוד מסקינן תהם דאם עקרו רגליהם לילך לבית הכנסת כשהן חוזרין אין טעונין ברכה לא למפרע ולא לכתחלה אם הניחו שם חברים אף על פי שהתפללו בנתיים עכ"ל דכיון דפסק כרב חסדא אין חילוק בין הניחו שם חברים ללא הניחו

פרישה

ומה שכתב רבינו שאין צריך לברך אם הסיבו על דברים (שא"צ) [שצריך] ברכה לאחריהם במקומו. פירש רש"י דבריים שאין צריך ברכה לאחריהם במקומו כיון דעמד והלך למקום אחר עמידתו היא גמר סעודתו והן סעודה אחרייתא היא וצריך לברך בתחלה אבל דברים השעונים ברכה לאחריהם במקומו הואיל ולא בייך אחריהם ועמד לילך למקום אחר לסעוד על קביעות הראשון הלך לברך ברכה אחת על שתיים ולפיניהם נמי אין צריך לחזור ולברך. והרא"ש כתב לקביעה קמא הדר כלומר כיון שאם לא היה אוכל כאן היה צריך לחזור למקומו ולברך הוי כאילו עדיין הוא במקומו

שיח מרן

ולכן בס"י רע"ג דמיירי באופן שיש מחיצות [שהרי העתיק לשון הטור "שכל שרואה וכו' אפילו מבית לחצר"] כתב זאת בלשון "ש אומרים". ודע שהראב"ד (שכתב על דברי הרמב"ם בפ"ד ה"ה בהיה אוכל במזרחת של תאנה וכו') "והוא שלא היה דעתו מתחילה לברך" לא חילק את החילוק הנ"ל של התוס' [והרא"ש] בדעת רבינו נסים גאון שדעתו מהני דוקא מחדר לחצר אבל לא מבית לבית, ולכאורה הוא חידוש [ואולי הראב"ד חולק על ביאור התוס' בדעת רב נסים גאון]. אבל אחר העיון נראה לומר בפשטות שהראב"ד הרי כתב דבריו אלו על דברי הרמב"ם באוכל במזרחת של תאנה שהוא מקום פתוח ללא מחיצות, ולא גילה כלל מה דעתו בציור אחר (כמו מחדר לחצר או מבית לבית). ודע דבב"י מוכח דס"ל שהראב"ד פירש שיטת הר"י נסים שלא כשיטת התוס' שדעתו מועיל רק מחדר לחצר, אלא ס"ל דאפילו מבית לחצר מועיל דעתו, שהרי השווה שיטתו לדעת הר"י שר שלום, ומה שכתב שמועיל מחשבה בפרדס או גן הוא לאו דווקא באלו אלא אפילו מבית לחצר מועיל דעתו. ועיין במילואים הערה ח' שהבאנו עוד חילוקים בין שינוי מקום דקידוש לשינוי מקום דסעודה.

ח יש לדון כאן בג' עניינים. א', בדין הירושלמי שהאוכל במזרחת של תאנה וכו' לאכול במערכה, האם הרמב"ם (הראב"ד (פ"ד ה"ה) פליגי, כדעת המגדל עוז והביאור הגר"א (על ס' ג), או שהראב"ד רק בא לפרש דברי הרמב"ם ולא פליגי, וכדמשמע בכסף משנה שם שאחרי שהביא את דברי הראב"ד ושלל את פירוש המגדל עוז כתב "ורבינו (הרמב"ם) העתיק לשון הירושלמי כמנהגו" דמשמע דס"ל שהרמב"ם והראב"ד לא פליגי [אנאם בביאור הגר"א הנ"ל כתב שהשו"ע והרמב"ם פליגי על הראב"ד וסבירא להו דלא מהני דעתן]. ב', עוד יש להקשות מדברי הב"י והשו"ע דמשמע דסתייה אחרדי, שהרי בשו"ע ס' ג' כתב שהמברך על אילן אחד אין צריך לברך על האחרים [בגן אחד] כאשר בשעת הברכה היה דעתו גם על האחרים, ואילו בס' ב' כתב שהאוכל במזרחת של תאנה ורוצה לאכול במערכה צריך לברך שוב משום שהתאנה מפסקת ואינו רואה את מקומו הראשון [ב"י בחיורין שני], ולא חילק בין אם היה דעתו לכך או לא, ומשמע שיש חילוק בין שני הדינים. ולעומת זאת בב"י השווה שני דינים אלו להדרי, שהרי כתב "ואפי' בגן אחד אם מתחילה לא

בתוך אחד אין לשנות מקומו לכתחילה מפניה לפניה כשלא כיוון בברכתו. ובביה"ל כתב שאין העולם נוהגים כן והאריך להביא ראיות להצדיק את מנהג העולם ע"ש. אמנם לפי האמור לעיל צדקו דברי הרמ"א, דכל ראיות הביה"ל הם לענין שינוי מקום 'במציאות' ולא מתחמת 'דעתו', שבוה מודה הרמ"א שהן צריכין שינוי מתחילה לשנות מקומו, ומה שהצריך הרמ"א כוונה לכתחילה לא רק בציור שקובע בדעתו לאכול בפניה זו שאז שינוי המקום חשיב שינוי 'מחמת דעתו', ודברי המג"א כאן (סק"ד) מכונים לדבריו שכתב בס"י רע"ג סק"א 'עני' במג"א שצריך לדברי הרמ"א בס' א'. ועיין במילואים.

ט הטור והב"י בס"י רע"ג הביאו שלש שיטות לגבי קידוש במקום סעודה. א', שיטת רב נסים גאון שאם קידש כאן על דעת לאכול במקום אחר חשוב קידוש במקום סעודה, ופירשו התוס' 'מביאם הטור שם, ולייתא בתוס' שלפנינו] דהיינו דוקא מחדר לחצר, אבל מבית לבית לא מהני דעתו [וכן כתב הרא"ש לתוך הסתייה בין הבבלי לירושלמי, מביא הב"י שם]. ב', שיטת רב שר שלום שכל שרואה את מקומו הראשון חשיב קידוש במקום סעודה, ואפילו מבית לחצר. ג', שיטת הר"ן (פרק ערבי פסחים דף כ' ע"א מרפי הרי"ף) שהביא הב"י דלא מהני דעתו כלל גבי קידוש במקום סעודה. והנה בב"י כאן (ס"י קע"ח) ביאר את דעת הרמב"ם לפי שיטת הרב שר שלום, שהרי בחיוריו השני לקשייתו על הרמב"ם [מאי שנא תאנה מזוית לזוית] כתב שכל שרואה מקומו הראשון לא הוי שינוי מקום. וקצת קשה דבסימן רע"ג (ס' א') העתיק השו"ע סברא זו [שכשרואה את מקומו אינו חשוב שינוי מקום] כ"ש אומרים 'ולא כהכרעה וראית'. וז"ל שיש שני ציורים ברואה את מקומו, הציור הראשון הוא כשאין מחיצות בין המקום הראשון למקום השני ואז אם רואה את מקומו הראשון הוי דין של 'מקום אחד' ממש, ובוה ס"ל להב"י שהרמב"ם יודה לסברת הרב שר שלום שראיית מקום מהני. אבל בציור שיש מחיצות בין המקום הראשון למקום השני כמו מבית לחצר או מבית לעליה [שבוה איירי הרב שר שלום], באופן זה לא ייירך לומר שכשרואה מקומו הראשון דהוי מקום אחד, ומ"מ ס"ל להרב שר שלום שאע"פ שזה לא חשיב מקום אחד עכ"פ לא הוי שינוי מקום להצריך ברכה, בציור זה לא ברירא להב"י לפסוק כהכרעה וראית כדעת הרב שר שלום,

בית יוסף

לברכנו דהא דקמני הניחו שם זקן או חולה לאו זקא ונהיג דרבי יהודה מפליג בין הניחו שם מקצת חברים ללא הניחו ולא אידבר זקן או חולה הלכך על כרחך דהיה בריתא דקמני הניחו שם זקן או חולה לאו זקא אלא אורחא דמילתא נקט דאם כלם בחורים ובריאים אין לך לשקר קצתם לקראת חתן וכלה ולשאר קצתם אכל אין הכי נמי שפאף על פי שכלם בחורים ובריאים אם נשקרו קצתם ונשקרו קצתם אינם טעונים ברכה לא כשהם יוצאים ולא כשהם חוזרים דכיון שנשקרו קצתם

ז' המינין ולר"י זקא מין דגון, לברכנו שמואל בר מאיר אין צריכין לברך כששנו מקומם, ולרב אלפס צריכין לברך אלא אם כן הניחו שם מקצת החברים, וא"א הרא"ש

בית חדש

ברכה כלל לא למפרע ולא לכתחלה אלמא דלדברי הכל אין התפילה הפסוקא אבל במאי דפליגי רב חסדא ורב ששת סבירא ליה לסמ"ג דהלכה כרב חסדא כמו שכתב הסמ"ג תחלה דרך תופסים חכמי הצרפתים עיקר כנ"ל פשוט: אבל בסמ"ק צ"ע שכתב בסימן קנ"א (עמוד ק"ד) וז"ל וחבורה שהיו מסובין ועקרו רגליהם ללכת לבית הכנסת או לקראת חתן כשהניחו מקצת החברים כשהחזירים אין טעונים ברכה למפרע ברכת המזון ולא לכתחלה ברכת המוציא עכ"ל בפנים. ובהגהה (אות ט) כתב ואפילו בדברים שאין טעונים ברכה לאחרים במקומן דאילו בדברים הטעונים

דברים הטעונים ברכה לאחרים במקומם אין צריך לברך משום דלקביעה קמא הדר אלמא סבירא ליה דהלכה כרב חסדא, ופבר נתבאר שכן דעת התוספות והרא"ש: ומ"ש לר"י צריכין לברך אלא אם כן הניחו שם מקצת החברים. הנינו משום דפסקי כרב ששת דאמר דדברים הטעונים ברכה לאחרים במקומם צריך לברך ואמרי קביריתא דעקרו רגליהם לצאת לקראת חתן וכו' וקמני דאם הניחו שם זקן או חולה אינם טעונים ברכה כשהם יוצאים ולא כשהם חוזרים, ומשמע

פרישה

וגומר סעודתו כאן ומברך כאן ברכת המזון: ומה שכתב רבינו [לר"י] צריכין לברך אלא אם כן הניחו שם מקצת החברים. אף על פי שהרי"ף פוסק כרב ששת וכברייא קמא דפרק ערבי פסחים שהבאתי בדרישה ואם כן היה לו לכתוב לשון של אותה ברייתא אלא אם כן הניחו שם זקן או חולה וכלשון שכתב הרמב"ם תירץ הבי"ד דמשמע לרבינו דהא דנקט הניחו שם זקן או חולה לאו דוקא והיינו דרבי יהודה מפליג בין הניחו שם מקצת חברים ללא הניחו ולא אדכר זקן או חולה הילכך על כרחך דהיה ברייתא דקמני הניחו שם זקן או חולה לאו דוקא אלא אורחא

פרישה

אינו אלא שהסית דעתו מלאכול עוד בה [ובא] אחר כך ופגע ברוח מערבי ואוכל משם ומשום הכי צריך לחזור ולברך מה שאין כן כשאוכל מאילן זה ואחר כך הולך ואוכל מין אחר מאילן אחר ואפילו [מעין אילן זה] [מין זה] מאילן אחר] אין הוכחה דהסית דעתו מלאכול ושאינו מורח ומערב תאנה דכיון דמתחלה בחר ברוח המזרח ומשום הכי כשבא אחר כך לאכול מרוח מערבי הוי כדבר שמתחלה לא רצה לאכול ולברך עליו ועכשיו נמלך הוא לאכול לכן צריך לברך מה שאין כן כשאוכל מפירות של גן שאוכל מכל מקום ומתחלה לא עלתה על דעתו שלא לאכול במקומות אחרים משום הכי

שיח מרן

זה מובן מדוע בסע' ג' באילן כתב השו"ע בהדיא דמהני דעתו ואילו בסע' ב' בתאנה לא הוזכר דמהני דעתו. דבאמת גם בתאנה אם חשב מתחילה בפירוש לאכול גם במערכה מהני דעתו, אלא שאם לא חשב בפירוש ואנו דנים מהי דעתו של האדם בזה יש חילוק בין תאנה לאילן בדעת בני אדם, דבתאנה כשהיה אוכל במזרחת מסתמא אין דעתו אלא על מזרחת של תאנה, וכאמור שהתאנה עץ גדול ופירותיו מרובים וכלשון הירושלמי הירושלמי היה אוכל במזרחת זבא לאכול במערכה, דמשמע שהוא שינוי דעת גדול כנמלך על כן בעינן דעתו בפירוש, ואילו הנכנס לאכול בגן של אילנות המוקף מחיצות מסתמא דעתו על כל האילנות שבגן. וכמו שכתב באורחות חיים מי שהיה בפרדס ורוצה לאכול מפירות כל אילן ואילן וכו' ואפילו בגן א' אם מתחילה לא היה דעתו אלא באחד, והיינו דהנכנס לפרדס דעתו מסתמא לאכול מפירות כל האילנות, דק אם לא היה דעתו אלא באחד, ועל זה כתב הבי"ד והיינו שכתב הרמב"ם והשווה את האין דעתו אלא באילן א' לאכול במזרחת של תאנה, דמסתמא אין דעתו אלא במזרחת, אולם בסע' ג' שהיה בגן ורוצה לאכול מפירות כל אילן ואילן, דעת בני אדם המסתובבים בגן ואוכלים מפירות כל הגן, ומש"כ השו"ע בסע' ג' והוא שבשעה שבירך היה בדעתו, אין כוונתו אלא לאפוקי היכא שלא היתה דעתו אלא על אילן אחד. וע"כ בב"י השווה דין אילן לדין תאנה, דתרווייהו הוא שינוי מקום מחמת דעתו, ואילו בשו"ע חילק ביניהם מפני שיש לחלק בדעת בני אדם, דהנכנס לגן דעתו בסתמא על כל האילנות אלא א"כ אין דעתו אלא על אחד, והבא לאכול במזרחת של תאנה דעתו בסתם רק על מזרחת ולא על מערכה, אולם אם בפירוש דעתו גם על מערכה 'חשיב מקום אחד' (ב"י). ולפי זה אפשר לומר שהרמב"ם והראב"ד לא פליגי ובשינוי מקום מציאותו יורה הראב"ד דלא מהני דעתו. ואף על פי שלפי הרמב"ם (פ"ד ה"ג) אם יצא מפתח ביתו וחזר צריך לברך אע"פ שהיה בדעתו להמשיך לאכול, לא קשה, דאם רשע שינוי מקום מחמת המציאות ובה לא מהני דעתו. [נאין להקשות מדן הולכי דרכים שמבואר בסע' ד' שמועיל דעתו מתחילה אע"פ שהוא שינוי מקום במציאות, דשאני התם שאין הולכי דרכים קובעים אכילתם מתחילה במקום מסוים ולכן כל המקומות חשובים לדידם כמקום אחד, אבל כשקבע מקום והיה שינוי מקום במציאות לא מועיל דעתו מתחילה לעבור למקום אחר]. ועיין במילואים בהבנת סדר דברי הב"י, ובחפשי שבין ברכות לקידוש.

היה בדעתו אלא באחד מברך, והיינו שכתב הרמב"ם היה אוכל במזרחת של תאנה וכו', והגיה הראב"ד והוא שלא היה דעתו מתחילה לכך, הרי שבשני הדינים [אילנות ותאנה] הדין שווה, אם היה דעתו אין צריך לברך ואם לא היה דעתו צריך לברך. ג', עוד קשה מניל כלל להבי' להשוות הדין דמאילן לאילן לאכל במזרחת של תאנה, שהרי הם שני ציורים שונים, דבתאנה מדובר שאין מחיצות מסביב לתאנה כמו שכתב הבי"ד שהתאנה במקום שאין בה מחיצות, ולכן היו שינוי מקום שהתאנה מפקסת בין מזרח למערב, ואילו במציאות לאילן מדובר שיש מחיצות סביב אותן האילנות והיינו דאמרין אבל מגן לגן, דמשמע שיש מחיצות לכל גן והם המפרידות בין הגנים, וכן משמע מלשון הארחות חיים "דהוי ליה כמפניה לפניה", וכן כתב במג"א סק"ט. אמנם לפי המבואר לעיל (הערה ר') בדברי הר"ן שיש שני גדרים בדין שינוי מקום, האחד שינוי מחמת המציאות והשני שינוי מחמת קביעות דעתו [נשתבש לאכול בוית זו דוקא], נראה הכל, ד"ל שהדינים האלו של תאנה ואילן שווים בזה שאינם שינוי מחמת המציאות אלא מחמת קביעות דעתו של האדם שהיה בדעתו לאכול במקום זה דוקא. דהנה בדין אכל במזרחת של תאנה אף שאינה מוקפת מחיצות הרי מעיקר הדין הכל [מזרח ומערב] נחשב כמקום אחד כיון שרואה את מקומו הראשון, וכמו שכתב הבי"ד בתירוצו שני [וכתב שחירוק זה נראה יותר], ומה שזה נחשב לשינוי מקום הוא משום דמסתמא היה בדעתו לאכול רק מה שרואה לפניו [במזרח התאנה] כיון שעצ' התאנה גדול ומרובה בפירות, ויש במזרחת כדי אכילתו ולכן אין מתכוון לאכול אלא במזרחת, וכאשר בא לאכול במערכה כיון שהתאנה מפקסת חשיב שינוי מקום מחמת קביעות דעתו [וזה כוונת הבי"ד במה שכתב "דכיון שהתאנה מפקסת הוי להו שני מקומות", היינו בצירוף זה שכן היתה דעתו מתחילה לאכול במזרחת דוקא], ולכן באופן זה אם מתחילה היה דעתו לאכול גם במערכה מהני. וכן בדין דמאילן לאילן בגן אחד הכל נחשב מקום אחד כיון שהוא מוקף מחיצות [כאמור], אלא שמתחמת שדעתו לאכול מאילן זה דוקא חשיב שינוי מקום, שהרי מסתמא אין דעתו לאכול מכל האילנות ודי לו באילן אחד [ובסתם אילן אינו גדול כ"כ שהיה בו מזרח ומערב]. ולכן השוה הבי"ד את שני הדינים, שהרי בשניהם השינוי הוא מחמת קביעות דעתו ולא מחמת שינוי מקום במציאות. הרי שאין משמעות למחיצות בתאנה או באילן, אלא עד כמה אין זה שינוי מקום מחמת דעתו, ולפי

בית יוסף

ויצא לו לפתח ביתו וחזר הואיל וישנה מקומו צריך לברך למפרע על מה שאכל וחזר ומברך בתחלה המוציא ואחר כך יגמר סעודתו, חברים שהיו יושבין לאכל ויצאו לקראת חתן או לקראת כלה אם הניחו שם זקן או חולה חוזרים למקומם וגומרים סעודתם ואינם צריכים לברך שניה ואם לא הניחו שם אדם כשהם יוצאים צריכים ברכה למפרע וכשהם חוזרים צריכים ברכה לכתחלה, וכן אם היו מסבים ולשתיה או לאכל פרות שכל המשנה מקומו הרי פסק אכילתו ולפיכך מברך למפרע על מה שאכל וחזר ומברך שניה לפתחלתו על מה שהוא צריך לאכל. והמשנה מקומו מפנה לפנה בבית אחד אינו צריך לחזור לברך אבל במנחתה של תאנה זו וכן לאכל במערכה צריך לברך עכ"ל. וצריך לומר שהיה ז"ל מפרש דהא דתניא שאם הפליג

שם לא נעקר קביעותם, ולפיכך קצתם נכתב אלא אם כן הניחו שם מקצת החברים ולא חלק בין זקן או חולה לשאינו זקן או חולה ט: ומשמע דלדעת הפוסקים כרב חסדא לא שאני לן בין הניחו שם מקצת החברים ללא הניחו, בדבריהם שאינם טעונין ברכה לאחריהם במקומם אפילו הניחו נמי צריך לברך דכיון דברך שאין לו קבע הוא כי הניחו שם זקן או חולה מאי הוי, ואם הם דברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומם אף על פי שלא הניחו שם קצת מן החברים אינם צריכים לחזור ולברך משום דליקבעיה קמא הדר"י: ודעת הרמב"ם לפסק כרב ששת וכדברי הר"ף ופוסק כאותה ברייתא ותוספתות שדחו התוספות ולכן כתב בפ"ד (הל' ג-ה) כלשון הזה הנה אוכל בבית זה ופסק סעודתו והלך לבית אחר או שהיה אוכל וקראו חברו לברך עמו

בית הרש

דליתא אחר כך פירש עוד בהגהה זו ואמר דמח שמזכיר בברייתא דאין טעונין ברכה למפרע כשהניחו מקצת חברים אפילו לרב ששת צריך לומר דלאו דוקא בשביל שהניחו חברים דאפילו לא הניחו אין היסח הדעת גורם חיוב ברכה למפרע וכו' וכל זה הוא על פי שיטת התוספות והרא"ש ומהכי נקטין ודלא כמו שכתב בפנים ודו"ק: עוד כתב לשם בסמ"ק בפנים (עמוד ק) וז"ל ואם אכל פת במקום אחד וחזר ואכל פת במקום אחר צריך לחזור ולברך במקומו הראשון ברכת המזון ולכן אין צריך לברך במקום

דרישה

הוי כאילו בירך על דעת לאכול מכול ואין צריך לברך כשאוכל מאילן אחר: ועוד כתב הב"י ובסימן קפ"ד כתב רבינו בשם הר"ף דהא דטעונין ברכה לאחריהם במקומן דוקא כשאין לו עוד מאותו המין לאכול במקום השני אבל אם יש לו עוד מאותו המין לאכול שם יאכל שם מעט ויברך רק שלא יאח רעב מאכילה ראשונה, וזה כדעת הפוסקים כרב חסדא דאילו לדעת הפוסקים כרב ששת כיון שאינו יכול לאכול עד שיברך למפרע על מה שאכל דהרמב"ם [ח"ט] דלמפרע גם כן צריך לברך מצד הדין ולא כשאר הפוסקים כרב ששת דמפרשים שם"ש למפרע צריך לברך הוא דרך עצה טובה דדילמא לא יחזור עד שיהיה רעב ויעבור זמן ברכת המזון, ואעיקר דבריו קשה לי שכתב שהוא דרבינו פרץ היינו אליבא דרב חסדא דוקא והב"י פסק כהרמב"ם בסימן זה (ס"ב) וכרב ששת ולקמן בסימן קפ"ד העתיק בשלחן ערוך (ס"ב) ב"ה בד"א (כ"א וס') [לשון] רבינו פרץ ויש לדחות וליישב שלקמן מיירי שמתחלה היה בדעתו לאכול שם במקום השני לענין זה מעתיק שם לדברי הר"פ ובכאן מיירי כשלא היה בדעתו לאכול במקום השני, וחילוק זה מוכרח מדברי הסמ"ק שמביא הב"י בסמוך וז"ל כתב הסמ"ק בסימן (קמ"ט) [קנ"א] אם אכל פת במקום אחד וחזר ואכל במקום אחר שצריך לחזור ולברך במקומו הראשון ברכת המזון ולכן אין צריך לברך במקום השני ואחר כך נסתפק הרבה בדבר ובסוף העלה שאינו מברך אלא במקום שני וכמו שנוהגים הולכי דרכים שאוכלים דרך הילוכם ויושבים ומבירים במקום סיום אכילתם. שמע מינה שפשוט להסמ"ק בהולכי דרכים הואיל ודרך הליכתם הוא אם כן מתחלה כיונו לגמור סעודתם במקום אחר והוא הדין כשאוכל בביתו במקום זה ואוכל אחר כך במקום אחר שאם מתחלה כיון שמותר לברך במקום השני: עוד יש לדקדק בדברי הסמ"ק הנ"ל שכתב אם אכל פת במקום אחד וחזר ואכל במקום אחר וכו' שמשמע דוקא דיעבר [אין] עבר והלך למקום השני ואכל שם ולא בירך במקום הראשון או יברך במקום השני ולכתחלה לא יאכל שם אלא יחזור למקומו לאכול במקום הראשון וצריך לומר דרבינו פרץ הוא בעל הגהות דסמ"ק חולק על הסמ"ק ובי"ב הביא מזה לזה בסימן זה ובסימן קפ"ד כאילו אין חילוק ביניהן, מיהו יש לומר דהרב רבינו פרץ אינו חולק על הסמ"ק וסבירא ליה להרב רבינו פרץ מה דכתב בסמ"ק וחזר ואכל משום דבזה היה מסופק מתחלה היכן יברך אם במקום הראשון ויפטר בו מקום השני ויפטר בו מקום הראשון ולבסוף הסכים לברך במקום השני ודוגמא להולכי דרכים סבירא ליה להרב רבינו פרץ דלאותה מסקנא הוא הדין דמותר לאכול לכתחלה במקום השני ולברך שם וק"ל: כתב הב"י ומשמע דלדעת הפוסקים כרב חסדא לא שאני לן בין הניחו שם מקצת החברים ללא הניחו שם מקצת החברים שאין טעונין ברכה לאחריהם במקומן אפילו הניחו נמי צריך לברך דכיון דברך שאין לו קבע הוא כי הניחו שם זקן או חולה מאי הוי ואם הם דברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומן אף על פי שלא הניחו שם קצת מן החברים אינם צריכים לחזור ולברך משום דליקבעיה קמא הדר עכ"ל ובשלחן ערוך (ס"ב) משמע מדבריו שבדברים שאינם טעונין ברכה לאחריהם במקומן

פרישה

דמילתא נקט דאם כולם בחורים ובריאים אין דרך ליעקר קצתם לקראת חתן וכלה ולישאר קצתם אבל אין הכי נמי שאף על פי שכולם בחורים ובריאים אם נעקרו קצתם ונשארו קצתם אינם טעונין ברכה לא כשהם יוצאין ולא כשהם חוזרים דכיון שנשארו קצתם שם לא נעקר קביעותם ולפיכך קצתם וכתב אלא אם כן הניחו שם מקצת חברים ולא חילק בין זקן או חולה

וראי שהוא צריך לחזור למקומו לברך על מה שאכל. ור"ל כרב ששת ואליבא דהרמב"ם [ח"ט] דלמפרע גם כן צריך לברך מצד הדין ולא כשאר הפוסקים כרב ששת דמפרשים שם"ש למפרע צריך לברך הוא דרך עצה טובה דדילמא לא יחזור עד שיהיה רעב ויעבור זמן ברכת המזון, ואעיקר דבריו קשה לי שכתב שהוא דרבינו פרץ היינו אליבא דרב חסדא דוקא והב"י פסק כהרמב"ם בסימן זה (ס"ב) וכרב ששת ולקמן בסימן קפ"ד העתיק בשלחן ערוך (ס"ב) ב"ה בד"א (כ"א וס') [לשון] רבינו פרץ ויש לדחות וליישב שלקמן מיירי שמתחלה היה בדעתו לאכול שם במקום השני לענין זה מעתיק שם לדברי הר"פ ובכאן מיירי כשלא היה בדעתו לאכול במקום השני, וחילוק זה מוכרח מדברי הסמ"ק שמביא הב"י בסמוך וז"ל כתב הסמ"ק בסימן (קמ"ט) [קנ"א] אם אכל פת במקום אחד וחזר ואכל במקום אחר שצריך לחזור ולברך במקומו הראשון ברכת המזון ולכן אין צריך לברך במקום השני ואחר כך נסתפק הרבה בדבר ובסוף העלה שאינו מברך אלא במקום שני וכמו שנוהגים הולכי דרכים שאוכלים דרך הילוכם ויושבים ומבירים במקום סיום אכילתם. שמע מינה שפשוט להסמ"ק בהולכי דרכים הואיל ודרך הליכתם הוא אם כן מתחלה כיונו לגמור סעודתם במקום אחר והוא הדין כשאוכל בביתו במקום זה ואוכל אחר כך במקום אחר שאם מתחלה כיון שמותר לברך במקום השני: עוד יש לדקדק בדברי הסמ"ק הנ"ל שכתב אם אכל פת במקום אחד וחזר ואכל במקום אחר וכו' שמשמע דוקא דיעבר [אין] עבר והלך למקום השני ואכל שם ולא בירך במקום הראשון או יברך במקום השני ולכתחלה לא יאכל שם אלא יחזור למקומו לאכול במקום הראשון וצריך לומר דרבינו פרץ הוא בעל הגהות דסמ"ק חולק על הסמ"ק ובי"ב הביא מזה לזה בסימן זה ובסימן קפ"ד כאילו אין חילוק ביניהן, מיהו יש לומר דהרב רבינו פרץ אינו חולק על הסמ"ק וסבירא ליה להרב רבינו פרץ מה דכתב בסמ"ק וחזר ואכל משום דבזה היה מסופק מתחלה היכן יברך אם במקום הראשון ויפטר בו מקום השני ויפטר בו מקום הראשון ולבסוף הסכים לברך במקום השני ודוגמא להולכי דרכים סבירא ליה להרב רבינו פרץ דלאותה מסקנא הוא הדין דמותר לאכול לכתחלה במקום השני ולברך שם וק"ל: כתב הב"י ומשמע דלדעת הפוסקים כרב חסדא לא שאני לן בין הניחו שם מקצת החברים ללא הניחו שם מקצת החברים שאין טעונין ברכה לאחריהם במקומן אפילו הניחו נמי צריך לברך דכיון דברך שאין לו קבע הוא כי הניחו שם זקן או חולה מאי הוי ואם הם דברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומן אף על פי שלא הניחו שם קצת מן החברים אינם צריכים לחזור ולברך משום דליקבעיה קמא הדר עכ"ל ובשלחן ערוך (ס"ב) משמע מדבריו שבדברים שאינם טעונין ברכה לאחריהם במקומן

שיח מרן

שתי פעמים, גם כאן בסוגיין בהניח מקצת חברים כנ"ל, וגם לעיל בענין הדברים הטעונים ברכה במקומם שלכן לא מועיל לחזור למקומו אחרי שיצא [כנ"ל] בהערה ב'] והוא משום שדין שינוי מקום אינו תלוי בהעדר מציאותו מהמקום אלא במה שעשה פעולת יציאה מהמקום והרי כבר יצא, וזה לאפוקי מסברת הראב"ד [הנ"ל] שסובר שאם חזר למקומו הראשון מהני [אם היה דעתו לחזור], ודו"ק.

[י] הדרישה (סק"ב) הקשה סתירה בין מה שכתב כאן בב"י שבדברים שאינם טעונים ברכה במקומם דלא מהני הנחת מקצת חברים, לבין מה שמשמע בדבריו בשו"ע שכן מהני, שהרי בסע' ב' לאחר שהביא דין הנחת מקצת חברים כתב "וכן אם היו מסובים לשחור או לאכול פירות וכו' הרי פסק אכילתו וכו'", ומשמע שגם באכילת פירות ושתיה שהם דברים שאינם טעונים ברכה במקומם הדין שווה דמהני הנחת מקצת חברים. ונראה ליישב דמין ס"ל שבדברים שלא טעונים ברכה במקומם באמת לא מהני הנחת מקצת חברים וכמו שכתב בב"י, ומה שכתב "וכן אם היו מסובים לשחור וכו'", זה קאי אדלעיל על מה שכתב בסע' א' היינו הדין הכללי של שינוי מקום, ולא על סע' ב'. והראיה לדברינו היא מדברי הכסף משנה על הרמב"ם, דהנה ב' סעיפים אלו בשו"ע הם

[ט] האריך הב"י לבאר את הדבר כדי להוציא מדעת הרא"ה (ברכות מ"ה ע"ב) והריטב"א (הלכות ברכות פ"ה) דסבירא להו דדוקא בהניח זקן או חולה שמחייב לחזור למקומו הראשון כדי לסעוד רק אז לא הוי שינוי מקום אם יוצא ממקומו, אבל אם הניח בריאם הוי שינוי מקום [בין בדברים הטעונים ברכה במקומם ובין באינם טעונים]. לזה פירש שדעת הטור היא שאין חילוק בין זקן וחולה לבריאם וגם בהניח בריאם לא הוי שינוי מקום. וביאור מחלוקתם הוא ביסוד הדין דשינוי מקום, דהרא"ה והריטב"א ס"ל שהעדר מציאותו מהמקום הראשון הוא הגורם לדין שינוי המקום [כדעת הראב"ד לעיל בהערה ב']. ולכן צריך סוג תיקון שמחייב אותו לחזור למקום הראשון, וזה מתקיים רק באופן של זקן או חולה [וכד'] שמוכרח לחזור בשבילם כדי לסעוד, אבל בריאם במקום ובין הכרח לחזור בשבילם לא מהני שינוי מקצתם. והטור ס"ל שייציאת האדם מהמקום הוא הגורם לדין שינוי מקום, ולכן כאשר מניח מקצת חברים במקום הראשון חשיב עדיין מקום הקביעות ויציאתו לא הוי הפסק, ולפי הגדרה זו סגי במקצת מאותם אנשי חבורה ואין הבלד בין זקנים וחולים לבריאם. והב"י האריך בהסבר דברי הטור לאשמעין שוה יסוד הדין של שינוי מקום [דהיינו יציאת האדם מהמקום ולא העדר מציאותו מהמקום הראשון]. והשמיענו זאת

סעודתו והלך לבית אחר או שהיה אוכל וקרא חברו וכו', הרי בכלל בבא דחברים שהיו יושבים לאכל היא. ונראה דמשום דמהניא דחברים שהיו יושבים לא שמעינן אלא כשהם יוצאים טעונים ברכה למפרע וכו' אבל היכא הוצאו בלא ברכה ואחר כך חזרו לא משתמע מינה אם צריכים לברך למפרע כשיחזרו למקומם אם לאו, ולכן כתב שאם היה אוכל בבית זה והלך לבית אחר ופסק סעודתו או שהיה אוכל וקרא חברו וכו' וחזר הואיל ושהה מקומו צריך לברך למפרע וכו', ואף על פי שכתב בבא זו הצרך לכתב בבא דחברים שהיו יושבים לאכל ויצאו למקרא חתן וכו' להשמיענו שאם הניחו שם וזן

אף על פי שאכל בקביעות במקום הראשון וכמו שפירש רשב"ם ופי
זה הא דאיתא בסוף פרק אלו דברים (נ"ג ע"ב) דרבה בר בר חנא
אזל בשיירתא וחזר למקומו הראשון לברך שם ברכת המזון צריך לומר
שלא היה בידו פת במקום שני שאילו היה בידו פת היה אוכל מעט
ממנו במקום שנזכר ומברך שם ולא היה נסמך על הנס לומר לבני
שיירתא אנטיירו לי דאנשאי יונה דקבא וכן כתב עוד בהגהת סמ"ק סימן
ק"ט (אות כח) וכן כתב רבינו לרבה בסיומן פס"ד על שם הרבינו פרץ
והכי נקטינן:

יש חילוק בין הנייה שם מקצת חברים ללא הנייה שם מקצת חברים שכתב שם חברים שהיו יושבים לאכול ויצאו לקראת חתן וכו' אם הניחו שם מקצתן חוזרין למקומם וגומרים סעודתן ואינם צריכין לברך שנייה ואם לא הניחו שם אדם כשהם יוצאים צריכין ברכה למפוע וכשהם חוזרים צריכין ברכה הרי פסק אלהות ולפיכך מברך למפוע על מה שאכל וכו' מדרבנן וכן נעו שרישם שזה הליכות) מסובים לאכול בדברי הטעונים ברכה במקומם וכן השתי הבבות יחד ונתן טעם שזה לשניהן משמע שדומה לגרונן שלפניו ובחדא שאין טעונים ברכה לאחריהם במקומן וכן שם בהגהת רמ"א בשלתון ערוך הניחו שם: **והנראה** שבעלי שלחן ערוך שחלקו גם כן בדברים שאין טעונים ביא הב"י בסיומן אפילו בדברים שאין טעונים ברכה לאחריהם חזרה שהיו יושבים מסובים ועקרו וגליהם שלחן כשהניחו מקצת חברים בדברים שאין טעונים ברכה לאחריהם במקומן דאילו בדברים הטעונים ברכה

צִירֵךְ לְבָרֵךְ לְמַפְרָע הֵינּוּ לֹמֵר שֶׁאֵם פָּרַשׁ וְהִרְחִיק מִמָּקוֹם סְעוּדָתוֹ
צִירֵךְ לְבָרֵךְ לְמַפְרָע אֲבָל אִם לֹא הִפְלִיג כְּלוֹמֵר שֶׁלֹּא הִרְחִיק הִרְבֵּה
מִמָּקוֹם סְעוּדָתוֹ אֲלֵא מִפְּנֵה לִפְנֵה אֵינוֹ צִירֵךְ לְבָרֵךְ וְזוֹהוּ שִׁכְתָּב אוֹ
שֶׁהִיא אוֹכֵל וּקְרָאוּ חֲבֵרוֹ לְדַבֵּר עִמּוֹ וְצָא לוֹ לִפְתָּח בֵּיתוֹ וְחִזְרוּ הוֹאִיל
וְשֶׁנָּה מְקוֹמוֹ צִירֵךְ לְבָרֵךְ לְמַפְרָע וְכוּ' כְּלוֹמֵר דְּמֵאחֵר שֶׁצָּא מִפְּתַח
בֵּיתוֹ הָיָה כֹּה־פְּלִיג דְּחִינּוֹ שֶׁנָּה מְקוֹמוֹ י"א וְצִירֵךְ לְבָרֵךְ אֲבָל אִם דָּבָר
עִמּוֹ בְּחוּץ הַבַּיִת אָף עַל פִּי שֶׁשֶׁנָּה מְקוֹמוֹ מִפְּנֵה לִפְנֵה אֵינוֹ צִירֵךְ לְבָרֵךְ
וְכִדְמַנְי רִישׁא דְּבִרְיָתָא קְרָאוּ חֲבֵרוֹ לְדַבֵּר עִמּוֹ אֵין צִירֵךְ לְבָרֵךְ
לְמַפְרָע: וְיֵשׁ לְדַקְדָּק לְמַה פָּתַח הַרְמְב"ם הִיא אוֹכֵל בַּבַּיִת זֶה וּפְסָק

לשאינו זקן או חולה: ומה שכתב רבינו דלרשב"ם אין צריך לברך כששינו מקומן. כרב חסדא משום דלקביעותא קמא הדר כתב הב"י שפשוט הוא דהיינו דוקא כשלא היה לו היסט הדעת בנתיים:

ברכה לכתחלה וכן אם היו מסובים לשתייה או לאכול פירות שכל המשנה במסובים על פירות שהוא מדברים שאין טעוין ברכה לאחריהם במקומן שמשמע ממה שכתב עוד שם שכל המשנה מקומן [הרי פסק אכילתן] וכו' שכתב מחתתנו ואם כן למה לא נחלק גם כן לרב חסדא כהאי גונא בדבר פסק בהריא שיש חילוק במסובים על פירות בין הניחו שם מקצת חברים לברכה במקומן בין הניחו שם חברים או לא היינו טעמא שפסקו כהסמך"ק במוקמין דאם הניחו שם מקצת חברים אין צריך לחזור ולברך וזה לשון הפל"א שטעוין ברכה לא למפרע ברכת המזון ולא לכתחלה ברכת המצויא אפילו

למקום השני, וכפירש"י (הגיל בהערה א') דרבברים הטענים (לר"ח) נמשכו אכילתו גם למקום השני, ממילא גם שהיה בהם, שייך רק דרבברים הטעונים ברכה במקומם דהוי דרבברים חשובים שהיה בהם ציורן חברים ששייך לזון מנהגם מזה דאיתור לא סימום טעוהם שהיו נשאר במקומן אף הוא לא סיים טעורתו אע"פ שיצא ממקומו. אולם דרבברים שאין טעונים ברכה במקומם אין בהם קביעות כלל ומה מהני שהניח חברים, סוף סוף האכילה נפסקה, ואילו ה"מ"א והר"א ש"ס דה"ח כה"ס הדעת, וע"כ אם לקביעה קבא דהר היינו ש"צ יצא ממקומו, (כפי הרא"ש בהערה א') ולכן מהני (לר"ח) דרבברים הטעונים ברכה במקומם, א"י שנינו מקום (לר"ח) שאין בהם ציורן חברים, א"כ גם דרבברים שאינם טעונים ברכה במקומם אם הניח חברים אמרינן שהיציאה ממקומו אינה נחשבת, ולכן מהני הניח חברים אף באינם טעונים ברכה לאחריתם. ועינין במלואים דאזלי לשיתטם ביסוד הד"ק שני שנינו מקום, ובנפנפ"מ העלות משתי התבות הללו בהתייב מצאת חברים.

יא כוונת ה"ב" בפירושו כאן היא לאפוקי מפירושו החסוספות (פסחים ק"ב ע"א ד"ה כשהן) שכתבו דמה דקתני בתוספתא דברכות ש"על הבית שהיה מיטב אוכל וקראו בחירו לדבר עמו וכי' הפליג לפני ברכה למפרע וכי', היינו שחבירו קראו להפליג ועלן שצריך שיתברך תחילה לפני שיצא שמה יצא וזמן רב ויפסיד ברהמי' ולכן טובה קמ"ל. ולזה בא ה"ב" לומר דעת רש"הם (ברכות פ"ד ה"ג) אינו כן [וכן כתב הכס"מ שם], אלא מה שצריך לברך למפרע הוא מדינא ממש, דכיון שיצא מפתח ביתו הוי שינה מקומו וצריך לברך ככל דין שנינו מקום [ופירושו 'הפליג' היינו ששינה מקומו והוי כמפלגים, ולא כפירוש תוס' שרוצה להפליג]. וביאור מלוקחתם נראה להו' שתרממם, לשטרו' ודשניו מקום הוא מטעם הפסק ענין הערה ד"ו ועל כן אם הפליג בזמן אינו הפסק, אלא רק יציאה מביתו הוי הפסק אפילו יצא רק לפתח ביתו. אבל תוס' הרוא' שטורמ' סבורים דכיון שנינו מקום הוא משום היסוד העתכני (בהערה ד"ה) וא"כ התחבה לברך ברכה אחרונה היא רק מטעם שמה יפליג בזמן וישהה ויעבור וכו' עיטור ויפסיד ברהמי' (והיינו עצה טובה מל"ל נכיל).

בעצם לשון הרמב"ם בהלכות ברכות פ"ד הלכות ג' ד' הו', שבהלכה ג' כתב הדין של שינוי מקום מבית לבית, ובהלכה ד' כתב הדין דחברים, ובהלכה ה' כתב הך לשון "וכן אם היו מסובין בשתייה או לאכול פירות וכו'", והקשה בספק משנה (שם ה"ד) מדוע כתב הרמב"ם בהלכה ה' "וכן אם היו מסובין בשתייה וכו'", דמשמע דחידושא אפי' לארסמעינן והלא בפירות "היינו דברים שאינם טעונים ברכה במקומם" אבל כר חסדא מורה שצריך לחזור ולברך אף אם שניה מקומם ברכה והחידוש "ע"כ מה שכתב רמב"ם" וצ"כ במג"א סק"ג שכתב שתדורשו דחוק. ומקושיא זאת של הכסף משנה מוכח דס"ל שדברי הרמב"ם בהלכה ה' לא קאי אדינא הניח מקצת חברים [בהלכה ד'], שאם לא נאמר כן הלא חידוש גדול השמיענו הרמב"ם שגם בדברים שאינם טעונים ברכה במקומם מהני הנחת מקצת חברים [ובאמת כן ס"ל המג"א סק"ג לדינא בדעת הרמב"ם, והביאו המנש"כ בשע"ז אות י"ד], אלא ע"כ שדברי הרמב"ם בהלכה ה' קאי לאדלעיל על דבריו בהלכה ג' דמיידי בעיקר דין שינוי מקום. **אמנם** הרמב"ם (שע"ב) פסק שדבריו מקצת חברים מהני אפילו בדברים שאין טעונים ברכה אחריהם במקומם, וז"ל "ודוקא שלא הניח מקצת חברים בעבודה ואכל מדברים שאין צריכים ברכה במקומם, אבל אם הניח מקצת חברים או אפילו לא הניח ואכל בדברים שצריכין ברכה במקומם וכו' א"צ לברך" ע"כ [והם דברי המס"ק הביאו ה"ב בסוף הסימן]. **נמצא** שמרן השו"ע והרמ"א פליגי בתרתא, אי הניח הלכה ככר חסדא או ככר ששה, ב' האם אליבא דרב חסדא מהני הניח מקצת חברים בדברים שאינם טעונים ברכה במקומם. דעת מרן השו"ע לפסוק ככר ששת וכן שאין מועיל הנחת חברים בדברים שאין טעונים ברכה במקומם [ודלא כהמג"א הנ"ל דס"ל דמהני הנחת חברים אפילו בדברים שאין טעונים ברכה במקומם]. אבל דעת הרמ"א שהלכה ככר חסדא דבדברים שטעונים ברכה במקומם אין חסרון דשינוי מקום ובדברים שאין טעונים ברכה במקומם מועיל הנחת חברים. **בביאור** מחלוקתם הוא ביסוד הדין של שינוי מקום, ואימתי אפנה נחשב כשינוי מקום, שהשו"ע והרמב"ם ס"ל שהשינוי מקום נחשב כאילו פסקה פסגה עטרתו, וע"כ המשמעות של קליבעיה קמא הדר. אבל נפסקה הסעודה והמשתיה גם

בית יוסף

כתב ואם לא הניחו שם וכן או חולה: וזה שכתבתי שלמדנו מדברי הרמב"ם שאם יצא ולא ברוך צריך קשיחור לברך למפרע על מה שאכל ואחר כך יברך בתחלה על מה שרוצה לאכל לו, כתב הר"ן בפרק ערבי פסחים (כ: ד"ה וקא אמרי) שכתבתי דעת הרמב"ם והרא"ה וז"ל, ומשמע מדבריו שהם סוברים

בדברי הר"ף והרמב"ם שפסקו הלכה כרב ששת י"ד. וכתב עוד שם הר"ן (ד"ה מתיב) שלכתחלה קודם שיעקר ממקומו צריך לברך, וכן כתב הר"ר

מנחם (בכרות פ"ד ה"ד) וטעמו משום שקא יושב מלחור: וכתב הכל בו בהלכות פסח (ס"ג י"ד) גבי מאן דבעי לברוכי בתרי או בתלתא בתי שלא התירו לעקר מסעודתו ללכת למקום אחר אפילו הניח שם וכן או חולה אלא לדבר מצוה עוברת כגון לקרוא חתן או כלה ע"כ, ובריתא דעקרו רגליהם לילך לבית הכנסת או לבית המדרש הניח תיבתיה אף על פי שאפשר ללכת לבית הכנסת כגון שעובר וכן תפלת צבור ובית המדרש כגון שעובר וכן למודי החברים יחד פשטא דמילתא לא משמע הכי (א):

ה ומ"ש רבנו דרבנן הטעונים ברכה לאחריהם במקומם לרש"ם (פסחים קא: ד"ה אבל דברים) הנינו ז' מיני ור"י דוקא מין

או חולה אינם צריכים לברך לא כשהם יוצאים ולא כשהם חוזרים י"א. ואין לדקדק אמאי נקט הרמב"ם בכבא דרישא לישנא דהיה אוכל בבית זה דמשמע דמיירי בבעל הבית וכבבא דסיפא נקט לישנא דחברים שהיו יושבים לאכל, דהיה דחברים שהיו יושבים לאכל הכי הוי לישנא דבריתא בפרק ערבי פסחים (קא:) וזהו דהיה אוכל בבית זה וכו' הוי לישנא דבריתא דיומא (ל) דמיטנא בלשון יחיד דבר עם חברו והפליג וכן לישנא דתוספתא

דברכות (פ"ד ה"ח) גמי הוי בלשון יחיד, והרמב"ם כתב בלשון השנוי בכריתות או קרוב לו, ולענין דינא לא שאני בין יחיד בין רבים דבין יחיד בין רבים אם רוצה לשנות מקומו מברך כשהוא יוצא למפרע וכשהוא חוזר מברך לכתחלה ואם לא ברוך כשהוא יוצא לברך קשיחור ואם הניחו שם וכן או חולה בין שהיוצאים רבים בין שהוא יחיד אינו צריך לברך, ואפשר עוד דברישא נקט לשון יחיד כי ה"כ דלא ליצטרף לפלוגי ביה בין הניח שם מקצת חברים ללא הניח. וגם נראה שאין לדקדק בזה או חולה דנקט, דלישנא דבריתא נקט, וברך כתבתי דבהניחו שם מקצת החברים סגי אף על פי שאינם וכן ולא חולה והכי דייק סיפא דלישנא שכתב ואם לא הניחו שם אדם ולא

רבי משה

קצת (א) ועיין לקמן סימן תפ"ד דמשמע קצת כדברי הכל בו:

בית חדש

ומ"ש רבינו דהרא"ש הסכים לדעת ר"י דוקא פת ומיני דגן. כך מבואר מדבריו בערבי פסחים שכתב כלשון הר"ף דברים שאינם טעונים כגון פירות ויין (או) [אבל] דברים הטעונים כגון פת ומיני דגן, וקצת קשה למה תלה רבינו הסכמת הרא"ש בדעת ר"י ולא תלה אותה בדעת הר"ף

ג ומ"ש רבינו דרבנן הטעונים לרש"ם היינו שבעת המינים ולר"י דוקא מין דגן. מחלוקתם תלויה בגרסתם דלרש"ם גרסין בברייתא בני חבורה שהיו מסובין לשנות ולא גרסין לשנות יין אבל ר"י גרס לשנות יין ועיין בתוספות ובסמ"ג ובמדריכי:

שיח מרן

הביאור בלשון הברייתא והתוספתא שהם מקור לשון הרמב"ם, והיינו שבהלכה ד' שנקט לשון רבים הוא משום שברבים היושבים מסובים לאכול יחד יש קביעות גדולה יותר מיחיד שאוכל על שולחנו, והיה מקום לומר שאף שיש את מקומם ולא הניחו מקצת חברים לא הוי שינוי מקום, כי ודאי שיחזור לסעודתם מחמת אותה קביעות וממילא אין את החשש הג"ל שמה ישכחו מלחזור, ובהלכה ג' נקט לשון יחיד כי יחיד הסודע אינו תלוי בדעת אחרים, והיה מקום לומר שאם יצא רק לפתח ביתו שזה אינו הפסק גדול וגם אין חשש כי אם שמא ישכח מלחזור לא הוי שינוי מקום, כתב שפ"ז הוי שינוי מקום גמור ולא מהני חזרתו וחיוב לברך למפרע על מה שאכל ולכתחלה על מה שרוצה לאכול. ומאחר דאיתנן להכי שהרמב"ם מודה שמה שמברך למפרע הוא מטעם שמא ישכח מלחזור [או שמא יפסיד ברהמ"ז], אם כן יש מקום לדייק בדבריו דס"ל שלכתחלה לא יצא כלל ממקומו [היינו אפי' על דעת לברך למפרע], שהרי כתב בהלכה ד' "חברים שהיו יושבים לאכול ויצאו וכו'", ולשון 'יצאו' משמע דיעבד והיינו שלכתחלה לא יצא כלל ממקומו [אמנם אפשר לדחות זאת, שהרי בסוף דבריו כתב "כשהן יוצאים וכו'" וזה לא לשון דיעבד, ועוד שאם נדייק חיבת "יצאו" שכתב ברישא שמשמע דיעבד, נצטרך לומר שגם דין הניח מקצת חברים דמיירי ברישא הוא בדיעבד, וזה חידושי].

וג' הר"ן כתב (חולין דף כ"ט ע"א בדפי הר"ף) בדעת הר"ף וזה לשונו "דשינוי מקום הוי הפסק טפי מנמלך, דאילו בנמלך לפניו צריך לברך לאחריו אין צריך לברך, ואילו בשינוי מקום מברך לפניו ולאחריו ע"כ". וביאר הלבוש (סעיף א') וז"ל "כשאדם קובע עצמו לאכול במקום אחד ובין שם ברכת המוציא, סברא הוא דמן הסתם היה דעתו על כל מה שיאכל באותה סעודה יאכל באותו קביעות ובאותו מקום שקבע שם סעודתו, אבל אם משנה מקומו והלך מן המקום הוזה לאכול במקום אחר הרי פסק סעודתו ועדיף מהיחס הדעת וצריך לברך למפרע על מה שאכל בזה המון ולחזור ולברך על מה שאכל שם במקום האחר, שהרי שמתחילה לא היה דעתו לאכול אלא במקום שקבע שם מתחילה ע"כ". ובמאמר מודרי (סק"ב) ביאר דהא דעדיף שינוי מקום מהיחס הדעת, דשינוי מקום כיון שנתחייב כבר בברכה קודם שיצאו לכך אף כשתחזור צריך לברך למפרע על מה שאכל, שכבר נתחייב בו.

יד' הב"י הביא את שני הדינים של הרמב"ם, האחד שפסק כרב ששת, והשני שמברך למפרע על מה שאכל. והביא שכתב הר"ן דעת הרמב"ם והרא"ה כהר"ף והרמב"ם, ועל זה כתב הב"י "ומשמע מדבריו (הר"ן) שהם סוברים

אבל יציאה לפתח הבית אינה שינוי מקום, וכדעת הראב"ד שם.

[ב] הקשה הב"י על כפילות דברי הרמב"ם (פ"ד) בהלכה ג' ובהלכה ד', וכן העיר על שינוי הלשונות בהלכות הללו שפעם נקט לשון יחיד ופעם נקט לשון רבים. וסיכום דבריו הוא, שבהלכה ג' [סע' א' ב'ש"ע] אשמעינן הרמב"ם דין תחורה [היינו שאע"פ שחזר למקומו לא מהני וצריך לברך למפרע על מה שאכל ולכתחלה על מה שרוצה לאכול], ובהלכה ד' [סע' ב' ב'ש"ע] אשמעינן דין הדניח מקצת חברים. ומה שנקט הרמב"ם בהלכה ג' לשון יחיד ובהלכה ד' לשון רבים, כתב הב"י שהוא לא דוק, אלא לישנא דהבריות [נפסחים ודיומא] והתוספתא [דברכות] נקט. וזה לשון הב"י במסקנת דבריו "ולענין דינא לא שאני בין יחיד בין רבים, דבין יחיד בין רבים אם רוצה לשנות מקומו מברך כשהוא יוצא למפרע וכשהוא חוזר מברך לכתחלה ואם לא ברוך כשהוא יוצא לברך כשיחזור, ואם הניחו שם וכן או חולה בין שהיוצאים רבים בין שהוא יחיד אינו צריך לברך". ע"כ. ואחרי כל דברי מרן הב"י, אולי אפשר ליישב את דברי הרמב"ם באופן אחר, וכדלקמן. אמנם יש להעיר עוד על דברי הב"י, שכן בסוף דבריו הג"ל הביא דעת הר"ן והר"ר מנחם שלכתחלה קודם שעוקר ממקומו צריך לברך, והטעם שמא ישכח מלחזור. ולכאורה קשה, שהרי זו דעת התוס' [שהוכחנו לעיל בהערה י"א] שמפרש את דברי התוספתא באופן שונה מהרמב"ם, דמה שצריך לברך למפרע הוא רק עצה טובה קמ"ל [רק שהתוס' כתבו שהחשש הוא שמא יעבור זמן ויכול ויפסיד ברהמ"ז, והר"ר מנחם כתב שמא ישכח מלחזור, אבל מ"מ הצד השווה דתרווייהו עצה טובה קמ"ל], אבל הרמב"ם ס"ל שמדינא צריך לברך [עיי' בהערה י"א]. ובהקדמ' יש ליישב הערה זו בדאמת לא קשה כלל, כי יסוד המחלוקת [בענין זה] בין הרמב"ם להתוס' הוא באופן פירוש לשון התוספתא "הפליג צריך ברכה למפרע", דהרמב"ם מפרש ש'הפליג' היינו ששינה מקומו [דהיינו כהפליג] ולכן צריך לברך למפרע, ולא כפירוש התוס' ש'הפליג' היינו שאם בא להפליג. ואם כן ס"ל להב"י שבאמת בציר שדדין לא הפליג רק בא להפליג [וכפי שפירשו התוס' את התוספתא], אין מחלוקת בין הרמב"ם להתוס', וגם הרמב"ם יודה שצריך לברך למפרע מטעם שמא ישכח מלחזור [או שמא יפסיד ברהמ"ז כנ"ל]. וכל מה שכתבנו לעיל בהערה י"א שלהרמב"ם 'מודנא' צריך לברך ולא משום 'עצה טובה', זה רק בציר הברייתא לפירוש הרמב"ם אבל באמת בציר של התוס' מודה הרמב"ם. ואחר כל הדברים הללו אולי אפשר לומר את דעת הרמב"ם [ומכאן ישוב דברי הב"י שכתבנו לעיל], שלשון יחיד ורבים דנקט הוא בדוקא, ורבותא אתא לאשמעינן [ובעצה זו יהיה

[illegible]

(ג) מעונין ברכה למפרע.
הרמב"ם שו"ת דעת המחנך
מפרט דחייב לזכך למפרע
משום דשנינו מקום היו עקרה
וסילוק וזייב צבה"מ. והם
חולקין שבמ"א ס"ל דשנינו
מקום אינו רק כהיהא דעת
ומזיק לנרסה להאב ולא
למפרע ומפרשים לשון צרייהא
ו דעת טובה הוא כמו שמים
ט"ז:

(7) אין צריך ברכה. היינו למרמזים אבל להיש מולקין לא מצינו (הסא) [נשא] דשום מאן דחזר לא מצינן ברכה למפרע אלא דרך עשה טובה. מיהו לוקא דאין צריך ברכה מצינו לא דוקא ודאפינו למרמזים לא דיו רק לפלוגתא אחת דהיינו צפה לרב תמיהא כשחורין א"י ברכה מחלה ע"ז מה שרואים לאכול, ולרב שם דוק דהיינו מקאם תמיהים. אבל לא הוים דמינין ברכה מחלה ע"ז:

קצה אן **הנה** עפ"י נזירות
שמשון, מור וקציעה
ומקור חיים וכ"ה מדפוס
פראג ואילך, וכ"ה בגמרא.
בדפוס "אין טעניתן":
בן **בפר** אפרים הנה
"שמשון הש"ע" וכנראה
הדוא ט"ס, ועיקר כוונתו
להגיה מה שכתוב בקצת
דפוסים בטעות "של"
במקום שלשון וכ"ה גם
בדפוס של:

קעגן א) עיין מורס פייס
סך"א מה שכתב ציסוב
וציאלר דצרי הע"ו צוה:
ב) ר"ל דהר"ף לא פירש כמו
שפירשו רש"י ורשב"ם דמדויק

לְמַפְרָעוֹ. פירושו לנחמה נרחב
ולגבר ברכה המזון קודם שיעקור ממ"ס
שעיר צ' ואם לאו יצרך קודם שעקר
מצד לחזור לתקומת ולגבר ברכה המזון
ואחר כך יאכל במקום שילמד רק שיצר
המואל תחלה ועיקר סימן קפ"ד (סער)
:(כ)

איזה דברים קרויים הפסקה במעודה.

ובו ז' סעיפים :

**א (א) ^(b) ה היה אוכל בפית זה ופסק סעודתו
(ב) והלך לפית אחר או ^ג שהיה אוכל
וקראו חבירו לזכר עמו ויצא לו לפתח ביתו
והחזר הואיל ושינה מקומו **א** צריך לזכר**

תנחנח חברים שהיו מסובים ועקרו גליהם
 כוונתם דרב חסדא. הר לפניו בדמרי
 ילוק כפת בן ימחו מקל ורב חסדא אין
 דרב חסדא שלל זכר כלום מן הניה. ורב
 לברך. וכו"מ במנחתא דרבי יהודה דנקט
 ר"ר (ס ב' ע"ב) ורמב"ם (פ"י מבימות
 גרסי האי תניא כוונתם דרב חסדא דלעיל
 בדבר ולהתקפות והלא"ש אין חיוב לברך
 וזהו והא לאמר טעוין זכרה למפרע אינו
 וזהו ורמ"ב ג' הלשון ב' הש"ע בסעף
 לברך למפרע דהיינו זכרה לאחונה קודם
 מ' רר לברך למפרע כשחזור לתמונה:

ימי שַׁעֲקָר מֵאֵס וְלֹא בִירָךְ בְּרַחֲמֵי הַמּוֹזָן. וְכִ"כ
יָמֵי אֵס יֵלֵךְ בְּמוֹדֵי. וְאֵס יֵלֵךְ בְּשׂוֹנֵג עֵינָי לִקְמֹן
יָמֵי קַפ"ד:

וְשֹׂאֵר פּוֹטָקִים אֲדָא תִּירִיז דְּרַב נַחֲמָן בְּרִי
אָמֵא (דְּבִרְתּוֹת פִּי' הִי'ה) וְהִבְיָאוּ תוֹס' (פְּסָחִים ק"א)
נִכְבַּח הָרִיז שֶׁם (כ' ע"א ד"ה אָבֵל וְכ' ע"ב ד"ה
לָךְ הוּא לְמָקוֹם אַחֵר וְלֹא חֹר לְמָקוֹמוֹ בֶּן
צִי חֲבוּרָה כ"ר: [ג] לְפָתַח בֵּיתוֹ כ"ו: ר"ל
י' חֲמִי' דְּהוּא כְּמוֹ מִבֵּית לְבִית וְסִיפִי' (סָק"ב)
וְרִי' כִּי' דְּהוּא כְּמוֹ בְּעִיף כ"ו:

ב' בהמחבר כשהם יוצאים צריכים "מיד" ובמג"א אות א' וכאן אות ח'. ועיין סעיף ב' סעיף פ' וקדוק אחד ושייך כאן אתיקא פה. ס' פ"ד מה"ב הלכה ג' ד' ה' ופסחים ק"א דה"ל לרמב"ם חזקוני וכו' ופסחים ק"א לרמב"ם

קצה (א) הרה. עין כ"ו הנה קוצה לפתח ק"א ע"ב, ודבריו הקדומים לריבין נאמר. א' מ"ח דרב(י) חסדא ורב ששת "בתרתי" פליגי להא"ש ומוספת ליה ק אלף בן דין דהנה קוצה קוצים ע"א"י דהוה ספק ל' יתר עוסקים דעתה, והלא הוא דקיסא דמקל מוקף לבסוף דאיתיה א' ליתרתי ודא"י (במקום דבריהם ופיתיה א"י דעיה א' ליתרתי).

[illegible][illegible]

ולגדר גרסה אחרונה כשואל, "ומה' הר"ן שם דעם
ועשויין גרסה למפרע וכו'": (ג) ר"ד דייטש אלו הן
א"ש לנדר, ולהר"ף לשטמיה דין אין לך גרסה צו
ול האמור שם ובסוף משה פ"ד סט. ומקצת צדדי
ס"ט, ליבא לפס ק, דאז להרמז'ם בכל הדינים
אשר יצא דהר"ף א"ש גרס' כלל סך שניא דבוסים.
אשר יצא דהר"ף א"ש גרס' כלל סך שניא דבוסים.

(כ) מ"ט ד"ה (מחית) עקרו לר' נצרך בתקנון להחליט
 בזה, הינו לר' נצריך לנצרך בתקנון, לר' הסדא א"ש וטוב
 לר' הסדא ור' שם, ור' הוא בזה"ל (שם סימן ו') וטוב
 (ד) מ"ט ד"ה (ה) הא סה' מלול לר' שם דברים ארבעין
 מסיבא דהעם, דשניו מקום עקרה ופולקו הוא, וגרע
 דאס דהר, ואל"ס נלמער שסור, ור' (ה) כהנ כ
 לר' ברבא דמסרי, העינין דר' (ה) כהנ כ
 (מחית) פסחים ק"א ע"ב, מבורר דהריש דפיש "עקרי
 בתקנון מלול דברים ארבעין כהנ בתקנון מירי ועו
 ברה (עין ספד) א"ש עקרו אל כהנ ור' הסדא א"ש
 ע"ס, הי סה' דר"ר כהנ"ס בזה, ומוכח ור' ע"ס
 פסלם, כ' מוספתא (ברכות מ"א הל' י"ח) מור ר"ח
 אלאה לר"ר, כהנ"ס וואלן לר' נצרך בתקנון למפרע
 לא קיל, כ' דל"כ לר' פסוקי ארבעין ור' א"ש בזה ע"ס
 דמנא כוונה דברים סיוו מפרש נסחם "עין" ויפני
 דר"ר "הר כוונה כוונה", ור' נמי גרס, אל גורו
 ונמלה מנלה מוסת' מנחם ס' (פלה ד') ור' א"ש
 בזה, שיטתא קיימי דפסחות משמע, ור' מה שרליש

ובמקום א"צ לברך צ"ל צריך לברך, וק"ל, אלא שכן הוא בכל הפרוסים. (ועין להרב ב"ח ז"ל [ד"ה וכתב א"א הרא"ש] ותראה שכל מה שכתב כאן הט"ו בס"ק זה הוא לאפוקי מדברי הב"ח ז"ל, ואע"פ שלא הוזכר דבריו, וכך היא דרכו בהרבה מקומות).

סעיף ד' (ז) אע"פ שלא היו הפירות לפניו וכו' כיון דללפת את הפת הן באים וכו'. דין זה לאו אדסמין ליה בלבד קאי, דהיינו בקובע סעודתו על הפירות, אלא גם בקובע סעודתו על שאר דברים דאיירי ביה סעיף א', ומביאים לו פירות ואוכלם עם הפת, א"צ לברך, דהם טפלים לפת, כיון שגמלפתים בהם את הפת, וכן מבואר בסעיף א', וכן משמע להדיא בדברי הרשב"א ז"ל [מ"א ע"ב ד"ה אמר ר"פ] בשם הר"ז ז"ל מקור דין זה, עיין ב"י [ד"ה דע שרשי"ן].

סעיף ה' (ח) ולא היה דעתו על הדורון וכו'. יש להסתפק במי שסעד בבית חבירו והביאו דורון לבעל הבית, אם צריך לברך אם לאו, דיש מקום לומר דא"צ לברך, דאין שום המלכה כשסומך על שלחן בעל הבית, כמבואר לקמן סימן קע"ט סעיף ב' דאילו אמר הב' לן ונברך א"צ לברך, או דילמא כיון שזה הדורון הביאו לו לבעל הבית מבית אחרים, ואפילו הבעל הבית גופיה צריך לברך, א"כ גם האורח יברך, דלא עדיף מבכה"ב, דהא כשבעה"ב אמר הב' לן ונברך צריך לברך, ועוד דלא אמריתן שיחיה דעת האורח על כל מה שיביא לו הבעל הבית אלא במה שהוא בביתו וברשותו של בעל הבית, אבל במה שהוא חוץ לרשותו ואינו בידו, וגם לא היה דעתם עליו, לא חיילא עלה ברכה ראשונה, ולזה דעתי נוטה, דלדעת מרן ז"ל בש"ע צריך האורח לברך, ודלא כמי שראיתי שמפקפק על זה.

סימן קע"ח

סעיף א' (א) ופסק סעודתו והלך לבית אחר. בפרק ערבי פסחים [ק"א ע"ב] אסיקנא דשניו מקום צריך לברך, ואמר רב חסדא משמיה דרב הונא, לא שנו אלא מבית לבית, אבל במקום למקום לא, ותניא כותיה, ותו אמר רב חסדא משמיה דנפשיה, הא דאמרת שניו מקום צריך לברך, לא אמרן אלא בדברים שאינם טעונים ברכה לאחריהם במקומם, אבל דברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומם א"צ לברך, מ"ט, לקיבצא קמא הדר, ורב ששת אמר אחר זה ואחר זה צריך לברך, מיתבי בני חבורה שהיו מסובין לשתות ועקרו רגליהם וכו', אבל אם לא הניחו שם זקן או חולה, כשהם יוצאים טעונים ברכה למפרע, וכשהם חוזרים טעונים ברכה לכתחילה, מדקתני עקרו מיכלל בדברים שטעונים ברכה במקומם עסקין, וקשיא לרב חסדא, ומשני ההיא ר' יהודה היא, ופליגי רבנן עליה, ורב חסדא דאמר כרבנן וכו', יעו"ש באורך, ונחלקו הפוסקים בפסק ההלכה, דהרי"ף [כ' ע"ב] והרמב"ם [ברכות פ"ד ה"ד] ז"ל וסעתייהו פסקו כרב ששת, והתוס' [פסחים ק"ב ע"א ד"ה כשהן] והרא"ש [פסחים פ"א אות ו'] ודעימיהו פסקו כרב חסדא, ומרן ז"ל בש"ע נמשך אחר פסק הרי"ף והרמב"ם ז"ל, ומור"ם ז"ל בהגה נמשך אחר התוס' והרא"ש. עוד נחלקו הפוסקים ז"ל כשהוא בענין שצריך לחזור ולברך, ולהתוס' והרא"ש [שם] אין צריך לברך למפרע על מה שאכל, ולהרמב"ם ז"ל [שם ה"ג] צריך לברך תחילה על מה שאכל, ואח"כ מברך לכתחילה על מה שרוצה לאכול, ועיין מה שאכתוב בזה בס"ק שאח"ז. (ועיין ב"י [סוף ד"ה וכתב הר"ן] שיש ט"ס בדבריו במה שכתב בשם התוס' ז"ל דאין הלכה כאותם ברייתות וכו', וחסר תיבת לא, וכך צ"ל, אפילו ברכה לכתחילה לא, דק"ל כרב חסדא וכו').

(ב) הואיל ושינה מקומו צריך לברך למפרע. תנה מרן ז"ל נמשך אחר הרמב"ם ז"ל [ברכות פ"ד ה"ג] ודעימיהו, דשניו מקום מצריך ברכה למפרע על מה שאכל, וברכה ראשונה על מה שרוצה לאכול, וברייא

[פסחים ק"א ע"ב] דינא קתני, ולא עצה טובה בלבד, אבל הרא"ש [פסחים פ"א אות ו' וחולין פ"ו אות ה'] והתוס' [פסחים ק"ב ע"א ד"ה כשהן] ודעימיהו ס"ל דשניו מקום אינו מצריך ברכה למפרע על מה שאכל, אלא ברכה ראשונה על מה שרוצה לאכול בהיסח הדעת, וברייא דקתני מברך למפרע היינו לכתחילה קודם שיצא, ועצה טובה קמ"ל, עיין ב"י [ד"ה וכתב הר"ן] באורך. וראיתי להרב דרישה ז"ל [ס"ק א'] שכתב, דהרי"ף אע"פ שדעתו [פסחים כ' ע"ב] כדעת רמב"ם ז"ל [ברכות פ"ד ה"ד] לפסוק כרב ששת [פסחים ק"א ע"ב], מ"מ בהא לא ס"ל כותיה, שהרי בסימן קע"ט [ככ"ד ד"ה ומ"ש רבינו פרש"ן] מבואר דהרי"ף [פסחים כ"א ע"א] דהיסח דעת אינו מזיק ברכה אחרונה על מה שאכל, אלא ברכה ראשונה על מה שרוצה לאכול, ולכן צ"ל לדעתו דעצה טובה קמ"ל, זהו תורף דבריו, ע"ש, ולדידי חזי לי דאע"פ שהדבר ברור דאין זה תלוי במחלוקת רב חסדא ורב ששת, ובין אם נפסוק כרב חסדא בין אם נפסוק כרב ששת אפשר לומר דברייא עצה טובה קמ"ל או דדינא קאמר וחיובא הוא ולא עצה טובה, (והרי התוס' והרא"ש ז"ל שכתבו דעצה טובה [קמ"ל] היינו אפילו לרב ששת), מ"מ נראה לפי קוצר דעתי דאין דברי הרב דרישה ז"ל מוכרחים כל עיקר, דמה שרצה להכריח דהרי"ף ז"ל לא ס"ל כותיה דהרמב"ם ז"ל מנכ דין היסח הדעת אינו הכרח כל עיקר, דאע"ג דס"ל להרי"ף ז"ל דהיסח הדעת אינו מזיק ברכה אחרונה, שפיר יכליתן למימר דס"ל דשניו מקום מצריך ברכה אחרונה, וכפשטא דתלמודא, דכיון שצריך הוא לברך קודם שיצא ממקומו, ונתחייב כבר בברכה בשופי, י"ל דכשהוא חוזר צריך לברך למפרע על מה שאכל, שכבר נתחייב בו, והוא עדיף מהיסח הדעת, ואע"פ שהרא"ש והתוס' ז"ל השוו אותם לקולא, דבתרתייהו א"צ לברך למפרע, ורש"י ז"ל השוו אותן לחומרא, (שהרי כתב בהיסח הדעת [פסחים ק"ג ע"ב ד"ה כיון] דמצריך ברכה למפרע, ולא גרע שניו מקום ממנו, וכן מבואר במרדכי פרק ערבי פסחים [דף ל"ה עמוד ג'], דלרש"י ז"ל בתרתייהו צריך לברך למפרע, יעו"ש, ונהי דמלשון רש"י ז"ל בש"ס גבי שניו מקום [פסחים ק"א ע"ב סוף ד"ה בדברים שאין] והזכירו מרן ז"ל בב"י [ד"ה בני חבורה] משמע קצת דשניו מקום לא מצריך ברכה אלא בתחילה, ע"כ צ"ל דלאו דוקא, אלא נקט בתחילה משום סיפא, וק"ל, דאין סברא כלל להקל בשניו מקום טפי מבהיסח דעת), מ"מ אין זה מוכרע כלל מן הגמרא, ושפיר אפשר לחלק בעניהם, וכנראה דע"כ צ"ל כן לדעת הרי"ף ז"ל, דאילו הוה ס"ל דתנא עצה טובה קמ"ל ולא דינא לא הוה שתיק מניה.

ועוד יש לנו ראיה מכרחת לזה מדברי הר"ן ז"ל בפרק ערבי פסחים, שעל מה שכתב הרי"ף ז"ל [כ' ע"ב] דהלכתא כרב ששת כתב [ד"ה וקא], והיכא ששכח ויצא ולא בידך, נראים הדברים דלאחר שיחזור יברך למפרע עד שלא יחזור ויאכל, ואחר כך יברך לכתחילה, וכן דעת הרמב"ן ז"ל והרא"ה תלמידו ז"ל, עכ"ל, ומדכתב כן בסתם על דברי הרי"ף ז"ל, מוכחא מילתא דס"ל דכן היא דעתו, וגבי היסח הדעת באמר הב' לן ונברך [כ"א ע"א ד"ה קאי עליהן] כתב וז"ל, פירש הרי"ף ז"ל דהא דאמר איתסר לנו למשתי, היינו בלא ברכה קודם, ואחרים כתבו דצריך לברך תחילה ברכת המזון וכו', וסיים והארכתי בזה בחידושי, ע"כ, הרי שכאן כתב הדבר במחלוקת, ולעיל גבי שניו מקום כתב בסתם דצריך לברך למפרע, אלמא דס"ל דגם הרי"ף ז"ל מודה בזה, ועוד שבדין היסח הדעת נראה שדעת הר"ן ז"ל כדעת הרי"ף ז"ל, דאינו מצריך אלא ברכה ראשונה, וכן נראה מדברי מרן ז"ל בסימן קע"ט בב"י [ד"ה ומ"ש רבינו פרש"ן], והרי בשער מקום ס"ל להר"ן ז"ל דצריך לברך למפרע, וא"כ ע"כ צריכין אנו לומר כמו שכתבתי, וכן נראה משטחית דברי מרן ז"ל בסימן זה ד"ה ובסימן קפ"ד כתב רבינו, שכתב דאילו להפוסקים כרב ששת כיון שאינו יכול לאכול עד שיברך למפרע על מה שאכל, וראי שצריך לברך וכו', הרי משמע דלכל הפוסקים כרב ששת הכי הוא, והרי"ף ז"ל מכללם, וזה שלא כדברי הרב דרישה ז"ל, והרב ז"ל [ס"ק כ' חגיגה בזה ונדהק בו, עיין עליו. (ואע"פ שכבר כתבנו דאין זה תלוי במחלוקת רב חסדא

אודו של הבית יוסף מופץ
בהיקף שלא היה מעולם:

לאסוקי לומד'ם אליבא דהלכתא

כרך א' על הלכות סעודה-זימון
על אודת חיים סימנים קסו-רא
טור בית יוסף עם ביאורים ועיונים
ברברי מדן הבית יוסף
משולב עם שו"ע ומשנה ברורה

בראשות גאב"ד עליית בית חנניה
הנאמן רבי שלמה חנניה שליט"א

הפצה ראשית: משרדי המכון רח' שאול המלך 40 סנהדריה ירושלים
טל': 02-540-0095 | 052-7182570 מייל: 8551534@gmail.com

בני ברק: משפ' אביטן 054-8484254 | בית שמש: משפ' מילר 053-4195506

ביתר עילית: משפ' פורגס 053-3126312

מודיעין עילית: משפ' דקה 08-9298731 | אשדוד: 052-7182570

להשיג בחנויות הספרים המובחרות